

**T.C.**  
**FIRAT ÜNİVERSİTESİ**  
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**  
**İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**GÖRSEL İLETİŞİM TASARIMI AÇISINDAN**  
**FOTOĞRAFTA TIME LAPSE (ZAMAN ARALIKLI**  
**ÇEKİM) TEKNİĞİ: ELAZIĞ İLİNE YÖNELİK ÖRNEK BİR**  
**UYGULAMA**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN** **HAZIRLAYAN**  
**Yrd. Doç. Dr. Tamer Kavuran** **Hacı Mehmet Acar**

**2014**

**T.C.**  
**FIRAT ÜNİVERSİTESİ**  
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**  
**İLETİŞİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

**GÖRSEL İLETİŞİM TASARIMI AÇISINDAN FOTOĞRAFTA TIME LAPSE  
(ZAMAN ARALIKLI ÇEKİM) TEKNİĞİ: ELAZIĞ İLINE YÖNELİK ÖRNEK  
BİR UYGULAMA**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN**  
**Yrd. Doç. Dr. Tamer KAVURAN**

**HAZIRLAYAN**  
**Hacı Mehmet ACAR**

Jürimiz, 23/01/2015 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans tezini oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

1. Prof. Dr. Mustafa YAĞBASAN
2. Yrd. Doç. Dr. Tamer KAVURAN
3. Yrd. Doç. Dr. Ali Sırrı YILMAZ
- 4.
- 5.

F. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun ..... tarih ve ..... sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

**Prof. Dr. Zahir KIZMAZ**  
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

**ÖZET****Yüksek Lisans Tezi****Görsel İletişim Tasarımı Açısından Fotoğrafta Time Lapse (Zaman Aralıklı Çekim) Tekniği: Elazığ İline Yönelik Örnek Bir Uygulama****Hacı Mehmet Acar****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****İletişim Bilimleri Anabilim Dalı****Elazığ – 2014, Sayfa: XI + 71**

Fotoğrafın icadından bu yana gelişen fotoğraf teknolojilerinin bir parçası olan time lapse çalışmaları sinemada, televizyonda, reklamlarda, tanıtım filmlerinde ve belgesellerde sıklıkla kullanılmıştır. Zamanın akışı, time lapse çalışmalarıyla birlikte etkili bir şekilde izleyiciyle buluşmuştur. Time lapse çalışmaların, sanat ürünü olduğu kadar, aynı zamanda bir görsel iletişim aracı olarak da karşımıza çıktığı görülmektedir.

Belirli zaman aralıklarıyla çekilen fotoğrafların arka arkaya hızlı bir şekilde oynatılarak oluşan time lapse tekniği, görsel iletişim aracı olarak ele alınmıştır. Bu bağlamda, fotoğrafın tarihsel gelişim süreci incelenerek, fotoğrafın temel konularından biri olan kompozisyon konusu irdelenmiştir. Yine, görsel iletişim kavramının ne olduğu, görsel iletişim çalışmalarının tarihsel gelişimi, kullanım alanları, insanları nasıl etkilediği üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın evrenini Elazığ ili ve Harput yöresi teşkil etmektedir. Bir kentin tanıtımına yönelik hazırlanan time lapse çalışmasının nasıl uygulanabileceği gösterilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini ise Elazığ'ın tarihi ve kültürel unsurları oluşturmaktadır.

Araştırma sonucunda; time lapse çalışmaların, sanatsal görselliğinin yanında güçlü bir görsel iletişim aracı olduğu da saptanmıştır. Aynı zamanda bu çalışma ile Elazığ ilinin tanıtımına da zamanın büyümlü geçişleriyle katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Fotoğraf, Time Lapse, Görsel İletişim

**ABSTRACT**

**Master Thesis**

**Terms of Visual Communication Design Time Lapse In Photography (Time Lapse)  
Technique: A Sample Application For Elazığ**

**Hacı Mehmet Acar**

**The University of Firat  
The Institute of Social Science  
The Department of Communication Sciences  
Elazığ – 2014; Page : XI + 71**

Time lapse technique, which became a part of photograph technologies, has widely used in movies, television shows, advertisements, introductory movies and documentaries. The flow of time has encountered with the audience more effectively by the usage of time lapse. We may say that we see the time lapse studies as a communication device as well as artworks.

Time lapse technique, which is playing photos that had shot in series rapidly, has been handled as a tool for communication. In this sense, the historical background of photography and composition, one of the major issues in photography, has been studied. Also, we argued about, what is visual communication, the historical development of visual communication studies, it's usages and how it affected the people.

The universe of this study is Elazığ and Harput regions. In this study we have tried to exemplify how a time lapse study could be used in an introductory film of a city. The paradigm of the study is the historical and cultural constituents of Elazığ.

As the consequent of this study, we determined, beside its artistic visuality, time lapse studies are also powerful visual communication devices. We also tried to contribute promotion of Elazığ by using magical flow of time.

**Key Words:** Photograph, Time Lapse, Visual Communication

## İÇİNDEKİLER

<b>ÖZET</b> .....	<b>II</b>
<b>ABSTRACT</b> .....	<b>III</b>
<b>İÇİNDEKİLER</b> .....	<b>IV</b>
<b>RESİMLER LİSTESİ</b> .....	<b>VII</b>
<b>ŞEKİLLER LİSTESİ</b> .....	<b>IX</b>
<b>ÖNSÖZ</b> .....	<b>X</b>
<b>GİRİŞ</b> .....	<b>1</b>

### BİRİNCİ BÖLÜM

<b>1. YÖNTEM</b> .....	<b>3</b>
1.1. Problem Tanımı .....	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi .....	3
1.4. Sayıtlılar.....	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
1.6. Araştırmanın Yöntemi .....	4
1.7. Verilerin Toplanması .....	5

### İKİNCİ BÖLÜM

<b>2. GÖRSEL İLETİŞİM VE FOTOĞRAF</b> .....	<b>6</b>
2.1. Görsel İletişim.....	6
2.2. Görsel İletişimde Algı ve Anlamlandırma.....	7
2.3. Göstergebilim ve Fotoğraf .....	9
2.4. Fotoğrafın İcadı ve Tarihsel Gelişimi .....	11
2.4.1. Camera Obscura.....	11
2.4.2. Görüntünün Pozlanması ve Sabitlenmesi .....	12
2.4.2.1. İlk Fotoğraf: Joseph Nicephore Niepce .....	13
2.4.2.2. Daguerreotype: Louis Jaques Mande Daguerre .....	13
2.4.3. Fotoğrafta Kompozisyon .....	14
2.4.3.1. Belirginlik .....	15
2.4.3.1.1. Sadelik .....	15
2.4.3.1.2. Şemalar .....	16
2.4.3.1.3. Ritim .....	17

2.4.3.1.4. Uyum (Armoni) .....	18
2.4.3.1.5. Karşıtlık (Kontrast) .....	19
2.4.3.1.6. Işık .....	20
2.4.3.1.7. Perspektif .....	21
2.4.3.1.8. Doku.....	22
2.4.3.1.9. Hız ve Hareket .....	23
2.4.3.2. Bütünlük.....	24
2.4.3.3.Ufuk Çizgisi .....	25
2.4.3.4. Altın Kesim.....	26
2.4.4. Fotoğraf Sanatı ile Bakmak ve Görmek .....	27
2.4.5. Belgesel Fotoğraf.....	28

### ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

<b>3. TIME LAPSE (ZAMAN ARALIKLI ÇEKİM).....</b>	<b>30</b>
3.1. Time Lapse Nedir?.....	30
3.2. Time Lapse İçin Gerekli Donanımlar .....	31
3.2.1. Fotoğraf Makinesi.....	31
3.2.2. Objektif .....	31
3.2.3. Slider .....	32
3.2.4. Üç Ayak (Tripod).....	32
3.2.5. Zamanlayıcı (Intervalometer) .....	33
3.2.6. Yazılımlar .....	33
3.3. Time Lapse Nasıl Yapılır? .....	33
3.3.1. Çekim Zamanının Belirlenmesi .....	33
3.3.2. Kompozisyonun Ayarlanması.....	34
3.3.2. Zamanlayıcının Ayarlanması .....	34
3.3.4. Çekimlerin Başlaması .....	35
3.3.5. Fotoğrafların Dijital Ortamda İşlenmesi.....	35
3.3.6. Montaj ve Videoya Dönüştürme.....	41

### DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

<b>4. ELAZIĞ İLİ.....</b>	<b>50</b>
4.1. Tarihçe .....	50
4.2. Tarihi ve Turistik Yerler .....	52
4.3. Elazığ'da Kültür.....	59

<b>SONUÇ VE ÖNERİLER .....</b>	<b>63</b>
<b>KAYNAKLAR .....</b>	<b>67</b>
<b>ÖZGEÇMİŞ .....</b>	<b>69</b>

**RESİMLER LİSTESİ**

<b>Resim 1.</b> Tarihte çekilen ilk fotoğraf. J. N. Niepce.....	13
<b>Resim 2.</b> Tarlayı süren traktör görüntüsü, yardımcı öğeler kullanılmadan yalın bir şekilde aktarılmıştır.....	16
<b>Resim 3.</b> “S” biçiminde giden bir yol ve üzerinde geçen araçların bıraktığı ışık izleri.	17
<b>Resim 4.</b> Amfi tiyatrodaki oturma yerleri ritim ve perspektif örneğini birlikte sunmakta. .....	18
<b>Resim 5.</b> Bir taş heykelin kıvrımları uyumlu bir şekilde gösterilmiş.....	19
<b>Resim 6.</b> Açık bir arka plan önündeki nesnelere, dış çizgileri ile belirginleşirler. Kontrast tonlar kullanılarak belirginlik artırılabilir. ....	20
<b>Resim 7.</b> Ekmek yapan bir kadının eline gelen yanal ışık, belirginliğin artmasına yardımcı oluyor. ....	21
<b>Resim 8.</b> Güneşe doğru uzayıp giden tren yolu, perspektif nedeniyle daralıyor gibi görünmektedir. Perspektif, fotoğrafta belirginliği artırıyor. ....	22
<b>Resim 9.</b> Tavus kuşunun kuyruğundaki desenler, aşırı ritim öğesi içererek dokuyu oluşturmaktadır. ....	23
<b>Resim 10.</b> Sahnede hareket eden tiyatro oyuncuları uzun pozlama kullanılarak keskinlikleri azaltılmış ve birer renk lekesi haline dönüşmüştür. Bu nedenle fotoğrafta hareket izlenimi belirginleşmiştir.....	24
<b>Resim 11.</b> Önde ve arkada duran çocuklar fotoğrafçıya poz vererek kompozisyonda bir bütünlük sağlamış durumdadır. ....	25
<b>Resim 12.</b> Gün batımı görüntüsüne yer verilen bu fotoğrafta ufuk çizgisi, gökyüzü ve denizi birleştiren paralel çizgiden oluşmaktadır ..... 26	26
<b>Resim 13.</b> Fotoğrafta figürler, çizgilerin kesişim noktalarına denk getirilmiştir. ....	27
<b>Resim 14.</b> Time lapse çalışmalarında kullanılan SLR, DSLR ve Kompakt fotoğraf makineleri. ....	31
<b>Resim 15.</b> Time lapse çalışmalarında amaca uygun objektifler seçilmelidir. ....	32
<b>Resim 16.</b> Time lapse çekimlerde hareketli slider da kullanılmaktadır. ....	32
<b>Resim 17.</b> Kablolu Zamanlayıcı (Intervalometer).....	33
<b>Resim 18.</b> Adobe Photoshop Ekran Görüntüsü.....	35
<b>Resim 19.</b> Adobe Photoshop Ekran Görüntüsü.....	36
<b>Resim 20.</b> Adobe Photoshop Ekran Görüntüsü.....	37

<b>Resim 21.</b> Adobe Photoshop Ekran Görüntüsü.....	37
<b>Resim 22.</b> Adobe Photoshop Ekran Görüntüsü.....	38
<b>Resim 23.</b> Adobe Photoshop Ekran Görüntüsü.....	38
<b>Resim 24.</b> Adobe Photoshop Ekran Görüntüsü.....	39
<b>Resim 25.</b> Adobe Photoshop Ekran Görüntüsü.....	39
<b>Resim 26.</b> Adobe Photoshop Ekran Görüntüsü.....	40
<b>Resim 27.</b> Adobe Photoshop Ekran Görüntüsü.....	40
<b>Resim 28.</b> Adobe Photoshop Ekran Görüntüsü.....	41
<b>Resim 29.</b> Adobe Premiere Ekran Görüntüsü .....	42
<b>Resim 30.</b> Adobe Premiere Ekran Görüntüsü .....	43
<b>Resim 31.</b> Adobe Premiere Ekran Görüntüsü .....	44
<b>Resim 32.</b> Adobe Premiere Ekran Görüntüsü .....	45
<b>Resim 33.</b> Adobe Premiere Ekran Görüntüsü .....	46
<b>Resim 34.</b> Adobe Premiere Ekran Görüntüsü .....	47
<b>Resim 35.</b> Adobe Premiere Ekran Görüntüsü .....	48
<b>Resim 36.</b> Adobe Premiere Ekran Görüntüsü .....	49
<b>Resim 37.</b> Adobe Premiere Ekran Görüntüsü .....	49
<b>Resim 38.</b> Harput Kalesi .....	53
<b>Resim 39.</b> Ulu Camii .....	54
<b>Resim 40.</b> Arap Baba Türbesi .....	55
<b>Resim 41.</b> Palu Kalesi üzerinde hamam, cami, türbe vb. birçok tarihi yapı bulunmaktadır. ....	56
<b>Resim 42.</b> Belek Gazi Anıtı.....	57
<b>Resim 43.</b> Keban Barajı.....	58
<b>Resim 44.</b> Hazar Gölü .....	59
<b>Resim 45.</b> Çayda Çıra Oyunu.....	60
<b>Resim 46.</b> Elazığ Kapalı Çarşı .....	61

**ŞEKİLLER LİSTESİ**

<b>Şekil 1.</b> Pierce'in anlam öğeleri.....	9
<b>Şekil 2.</b> Saussure'un anlam öğeleri.....	9
<b>Şekil 3.</b> Rönesans döneminde tasarlanan Camera Obscura.....	12
<b>Şekil 4.</b> Elazığ'ın konumu .....	50
<b>Şekil 5.</b> Elazığ İl Haritası.....	50

## ÖNSÖZ

Grafik tasarım çalışmalarının oluşmasında önemli unsurlardan biri görsel iletişim araçlarıdır. Görsel iletişim araçları doğru kullanıldığı takdirde ortaya çıkan ürün, hedef kitle ile etkili ve amaca uygun bir şekilde iletişim kurabilmektedir. Fotoğraf, grafik tasarım çalışmalarında sıklıkla kullanılan önemli görsel iletişim araçlarından biridir.

Fotoğrafın, tarih boyunca çeşitli işlevlerde kullanıldığı görülmektedir. Fotoğraf, bazen bir belge, bir sanat ürünü, afişte kullanılan bir tasarım elemanı, bazen de gazete sayfasında bir haber unsuru olarak kendini göstermiştir. Fotoğrafın bu farklı rolleri, beraberinde farklı teknikleri de doğurmuştur. Bu tekniklerden biri de time lapse (zaman aralıklı çekim) tekniğidir. Time lapse tekniği, görsel iletişim aracı olması açısından da önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın yapılmasındaki en büyük etken, fotoğrafın görsel iletişim tasarımlarındaki etkinliğini ortaya koymak ve bu konunun önemine dikkat çekmektir. Bu bağlamda fotoğrafta kullanılan tekniklerden biri olan time lapse tekniği incelenmiştir. Araştırmanın uygulama kısmında time lapse çekim tekniği ile oluşturulmuş bir görsel iletişim ürünü ortaya konarak, bu tekniğin nasıl uygulanması gerektiğini belirten bir tasarım hazırlanmıştır. Hazırlanan uygulama çalışmasında time lapse tekniği Elazığ ili fotoğraflanarak gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmanın her aşamasında benden desteğini ve yardımlarını esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım Yrd. Doç. Dr. Tamer Kavuran'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Çalışmamın oluşumunda fikirlerini ve bilgilerini benden esirgemeyen ve destek olan değerli hocalarım Prof. Dr. Mesut Bulut'a, Doç. Dr. Aslıhan Doğan Topçu'ya, Doç. Hüseyin Demir'e, Yrd. Doç. Dr. Erhan Arslan'a, Yrd. Doç. Dr. Ahmet Taylan'a, değerli arkadaşlarım Uzm. Deniz Galip Altınay'a, Uzm. Recep Ünal'a, Uzm. Serkan Çiftçi'ye ve Arş. Gör. Servet Can Dönmez'e yardımlarından ve katkılarından dolayı teşekkürü borç bilirim. Ders aşamasında kendilerinden çok şey öğrendiğim Fırat Üniversitesi İletişim Bilimleri Anabilim Dalı'ndaki değerli hocalarım Prof. Dr. Mustafa Yağbasan, Yrd. Doç. Dr. Derya Çetin, Yrd. Doç. Dr. Nural İmik Tanyıldızı ve Yrd. Doç. Dr. Yasemin Kılınçarslan'a teşekkür ederim. Çalışmanın uygulama aşamasında yardımlarını esirgemeyen değerli arkadaşlarım Cezmi Yılmaz ve Feti Ahmet Eroğlu'na teşekkür ederim.

Son olarak, eğitim hayatım boyunca bana destek olan ve her zaman ilham kaynağım olan annem ve çalışmanın başından sonuna kadar büyük bir sabırla bana yardımcı olan, fotoğraf çekimlerinde yanımdan ayrılmayan sevgili eşim Gülten'e sonsuz teşekkür ederim.

**Not:** Bu araştırma, Fırat Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (FÜBAP) Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir.

**Proje No:** İF.14.01

**Elazığ, 2014**

**Hacı Mehmet ACAR**

## GİRİŞ

İnsanoğlu ilk çağlardan günümüze kadar sanatla iç içe olmuş, çeşitli sanat dalları üretmiştir. En önemli sanatlardan biri olan resim, tarih öncesi çağlarda mağaralara yapılan duvar resimleri olarak karşımıza çıkmıştır. Paleolitik çağda insanlar, mağara ve sığınakların duvarlarına resimler çizmişlerdir. Görsel iletişim çalışmalarının temelini bu mağara resimlerinin oluşturduğunu söylemek mümkündür.

19. yüzyılla birlikte sanat alanında önemli gelişmeler olmuş, farklı ülkelerde farklı sanat akımları ortaya çıkmıştır. Sanatın bütün dallarını etkileyen bu sanat akımları resim sanatı üzerinde de etkili olmuştur. Romantizm, Realizm, Empresyonizm, Fovizm, Kübizm, Fütürizm, Ekspresyonizm, Dadaizm, Sürrealizm, Pop-Art bu akımların başta gelenleridir.

Doğadaki görüntüleri taklit etme merakı fotoğrafın icadına neden olmuştur. Fotoğraf kelimesi ilk kez 1840 yılında Sir John F. W. Herschel tarafından kullanılmıştır. Fotoğraf kimyasındaki ilk çalışmalar, kimyacı George Fabricius ile başlamıştır. 1826 yılında ilk Joseph N. Niepce tarafından ilk fotoğraf elde edilmiştir. Fotoğrafları, Camera Obscura yardımıyla 8 saatlik pozlama sonucu elde etmiştir.

Niepce'nin ilk görüntüyü elde etmesinden sonra fotoğraf, günümüze kadar ciddi ve hızlı bir gelişim ve değişim süreci göstermiştir. Fotoğrafın teknolojik gelişimi, kendisiyle paralel ilerleyen sanat akımlarıyla etkileşimini beraberinde getirmiştir.

Görselliğin önem kazandığı günümüzde fotoğrafın geldiği konuma bakıldığında, insanların görme duyusuna hitap edebilmesi, akılda kalıcı olması ve inandırıcılığı, fotoğrafa büyük önem kazandırmıştır. Fotoğrafın bir sanat dalı olmasının yanında, teknolojik gelişmelerin sonucu olarak hayatın hemen her alanında karşımıza çıktığını görüyoruz.

Fotoğrafın tarihsel gelişimi incelendiğinde zaman içinde pek çok farklı tekniğin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu tekniklerden biri de time lapse tekniğidir. Daha çok sinema, belgesel, reklam ve tanıtım filmi gibi görsel iletişim çalışmalarında kendini gösteren time lapse çalışmaları, görsel açıdan etkili bir fotoğraf tekniği olarak dikkat çekmiştir.

Sanat ürünü olma amacı taşıyan time lapse tekniği ile oluşturulan çalışmaların, sanat ve tasarım ilkeleri doğrultusunda üretilmesi gerektiği gerçeğini doğurur. Bu nedenle time lapse çalışmalar üretilirken, fotoğrafın teknik unsurlarının bilinmesi

gerekliliği olduğu kadar; çalışmayı hazırlayan sanatçının yaratma yeteneği ve estetik kaygısı da önemlidir. Ayrıca, time lapse tekniği kullanılarak oluşturulan çalışmalar, görsel iletişim tasarımı bağlamında incelendiğinde, tasarım ilkeleri doğrultusunda hazırlanması ve izleyiciyle doğru ve etkili bir iletişim kurması gereklidir. Time lapse çalışması hazırlanırken, görsel iletişim tasarımı açısından değerlendirilmesi ve bu doğrultuda nasıl üretilmesi gerektiği de araştırmanın amaçları arasında yer almaktadır.

Araştırmada time lapse tekniğinin nasıl yapıldığı Elazığ ili fotoğraflanarak anlatılmıştır. Fotoğraf, bir görsel iletişim aracı olarak kullanılmış, sanatsal bakış açıları geliştirilerek, time lapse tekniğinin nasıl yapılması gerektiği gösterilmeye çalışılmıştır. Çalışma, Elazığ'ın tarihi ve kültürel değerlerini gösterirken, sanat ve estetik kaygısı güdülerek, görsel iletişim aracı olduğu düşüncesi doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın kuramsal bölümünde; görsel iletişim, time lapse ve fotoğraf kavramları literatür taraması yöntemiyle incelenmiştir.

Araştırmada fotoğrafın tarihsel gelişim sürecinden görsel iletişim aracı olarak kullanılmasına; time lapse tekniğinin teknik ve estetik boyutlarına kadar çok yönlü ve kapsamlı bilgi, zl bir biçimde sunulmuştur. Elde edilen bulgular göz önünde bulundurularak Elazığ ili time lapse tekniği ile görselleştirilmeye çalışılmıştır.

# BİRİNCİ BÖLÜM

## 1. YÖNTEM

### 1.1. Problem Tanımı

Görselliğin önem kazandığı günümüzde, görsel iletişim aracı olan fotoğraf, çeşitli tekniklerle karşımıza çıkmaktadır. Farklı işlevlere sahip fotoğraf sanatı içindeki tekniklerden biri olan time lapse tekniği de görselliği ile ön plana çıkan bir uygulamadır. Fotoğraf tarihi boyunca da çeşitli alanlarda kendine yer bulan time lapse çalışmaları günümüzde de birçok sanat ve iletişim ortamlarında kullanılmaktadır. Bu araştırmada fotoğrafta time lapse tekniğinin ne olduğu, nasıl yapıldığı, nelere dikkat edilmesi gerektiği, görsel iletişim aracı olarak yeri ve önemi nedir? sorusuna Elazığ ili örneğinde yapılan bir araştırmayla yanıt aranmaktadır.

### 1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, fotoğrafta time lapse tekniğini tüm boyutlarıyla inceleyerek, time lapse çalışmasının nasıl yapılması gerektiğini örnek bir uygulama ile ortaya koymaktır. Görsel iletişim ve fotoğrafta kompozisyon konularına değinerek, ortaya çıkacak olan görsel iletişim çalışmasında sanatsal unsurların da kullanılması gerektiğini göstermeyi amaçlamaktadır. Araştırmada ayrıca, örnek bir uygulama hazırlanarak time lapse çalışmalarında fotoğrafların nasıl işleneceği ve montaj aşamasının nasıl yapılması gerektiği konusunun ayrıntılı bir şekilde verilmesi amaçlanmaktadır. Uygulama aşamasında nasıl bir kadraj olması gerektiğine dair sanatsal bakış açıları ve estetik görüntüler yaratılmaya çalışılacaktır. Geçmişten günümüze birçok farklı sanat ve iletişim ortamlarında karşımıza çıkan time lapse çalışmalarının etkili ve doğru kullanılmasının sağlanması hedeflenmektedir.

### 1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma ile fotoğrafta time lapse tekniğinin nasıl uygulandığı gösterilmeye çalışılmıştır. Amaca uygun olarak sanat ve çeşitli iletişim ortamlarında time lapse uygulamalarının hazırlanmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma, fotoğrafta time lapse tekniğinin uygulanmasına ve öğretimine bir kaynak olması açısından önem arz etmektedir.

#### **1.4. Sayıtlar**

- Araştırmada yararlanılacak kaynaklar, konu hakkında yöneltilebilecek soruların tümünü karşılayabilecek içerikte, uluslararası normlara uygunlukta ve yeterlilikte olacaktır.
- Uygulamada kullanılan araç gereçlerin araştırmanın amacına uygun olduğu varsayılmaktadır.
- Görsel iletişim açısından fotoğrafların kadrajı ve kompozisyon seçimi önemlidir.
- Görsel iletişimde algılamanın önemli olduğu varsayıldığında, tasarımın oluşumunda algılama ilkeleri göz önünde bulundurulmazsa mesajı vermek zorlaşır.
- Araştırmada yer alacak bilgi ve öneriler, araştırmanın amacını karşılayacak nitelikte olacaktır.

#### **1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları**

Araştırma, görsel iletişim tasarımı bağlamında fotoğrafta time lapse çekim tekniğinin hazırlanma sürecini kapsar. Çalışma, Elazığ ilinin fotoğraflanması ile fotoğrafların montajlanıp time lapse videoya dönüştürülmesi ile sınırlıdır.

Araştırma, fotoğraf, fotoğraf sanatı, time lapse, görsel iletişim ile Elazığ ili tarihi ve kültürel değerlerini içeren, literatür taraması sonucu ulaşılan kaynaklar, konu ile ilgili süreli yayınlar ve internet taraması sonucu ulaşılan yayınlarla sınırlıdır. Kullanılan görseller, kişisel çalışmalar sonucunda oluşan örneklerin yanında, Türkiye’de ve dünyada önemli yer tuttuğu düşünülen time lapse ile ilgili uygulamalar ile sınırlıdır.

Bu araştırmadan faydalanabilmek için temel fotoğraf bilgisine sahip olmak gerekmektedir.

#### **1.6. Araştırmanın Yöntemi**

Bu araştırmada, daha önce sanat ve iletişim ortamlarında hazırlanmış olan time lapse çalışmalar incelenmiş ve teknik analizleri yapılarak, time lapse tekniğinin nasıl yapılması gerektiği belirtilmiştir. Öncelikle fotoğraf kavramı üzerinde durulmuş, tarihsel gelişim süreci irdelenmiştir. Fotoğraf sanatı içinde yer alan tekniklerden biri olan time lapse tekniğinin tanımı yapıldıktan sonra görsel iletişim tasarımı ile ilişkilendirilmiştir. Ayrıca araştırmada göstergebilimsel çözümleme yöntemi

kullanılmıştır. Araştırma kapsamı dahilinde, time lapse uygulamalar, örnek görseller ve çeşitli yazılımlar kullanılarak, dijital ortama aktarılma yöntemi anlatılmıştır. Time lapse çalışmaları yapılırken fotoğrafların nasıl çekilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Günümüzde görsel uygulamaların önem kazanması sonucu time lapse çalışmalarının sanatta ve görsel iletişim uygulama alanlarındaki yeri ve önemi vurgulanmıştır.

Araştırmanın uygulama aşamasında Nikon D7000 ve Nikon DF fotoğraf makineleri ve 50mm, 18-105mm ve 10-24mm lensler, polarize filtre ile birlikte kullanılmıştır. Ayrıca, manfrotto tripod, bazı çekimlerde de Wondlan time lapse slider kullanılmıştır. Araştırmanın dijital fotoğraf işleme ve kurgu aşamasında ise Adobe Photoshop CC ve Adobe Premiere CC yazılımları kullanılmıştır.

### **1.7. Verilerin Toplanması**

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak, literatür tarama yöntemi kullanılmıştır. Konuyla ilgili kitaplar, süreli yayınlar, internette var olan güncel kaynaklar edinilmiş, üniversitelerin yayınları takip edilip, makaleler ve var olan tezler incelenerek gerekli bilgilere ulaşılmıştır.

Bu kaynaklardan elde edilebilecek bilgiler dahilinde, başarılı time lapse uygulamalar için gerekli olan kriterler belirlenmiştir. Fotoğrafta time lapse çekim tekniğinin sanat ve görsel iletişim ortamlarındaki yeri ve önemi üzerinde durularak, bu tekniğin nasıl yapıldığı sorgulanmıştır. Böylece fotoğrafta time lapse tekniği uygulanırken olması gerekenler, eksiksiz bir uygulama ve değerlendirme sürecinin temelleri bilimsel verilere dayandırılmıştır.

## İKİNCİ BÖLÜM

### 2. GÖRSEL İLETİŞİM VE FOTOĞRAF

#### 2.1. Görsel İletişim

Görsel iletişimin ne olduğunu açıklamak için öncelikle iletişim kavramının ne olduğu üzerinde durulması gerekir. İletişimin, “sözcük olarak ilk kez ne zaman kullanıldığı belli değil, ancak sözcüğün kökeninin Latince’den geldiği bilinmektedir. Paylaşım, bir aradalık anlamına gelen **common** sözcüğünden türetilmiştir” (Güngör, 2011:36). “İletişim herkesin bildiği ancak çok az kişinin doyurucu biçimde tanımlayabildiği bir insan etkinliğidir. İletişim yüz yüze konuşmadır, televizyondur, enformasyon yaymadır, saç biçimimizdir, edebi eleştiridir” (Fiske, 1996:15). “İletişim gönderici ve alıcı olarak adlandırılan iki insan ya da insan grubu/kitlesi arasında gerçekleşen bir duygu, düşünce, davranış ve bilgi alışverişi olarak tanımlanabilir” (Becer, 2011:11). İletişim, insan hayatının vazgeçilmez bir parçasıdır. Konuşarak, kitap okuyarak, televizyon izleyerek vs. günün farklı zamanlarında farklı iletişim biçimlerini kullanabilirler.

“İletişim her zaman ve her yerde varlığını gösteren aktif bir süreçtir. Bilgiyi paylaşmak, aktarmak, diğerlerini (iletişimin paydaşlarını) etkilemek ve yönlendirmek günlük eylemlerimiz içinde iletişim yoluyla gerçekleştirilir” (Arslan ve Ertürk, 2012:12). “İletişim; temelde bilgi değişimi, düşünce paylaşımı paralelinde kişinin kendini başkalarına anlatma sürecinde yapılan işlemdir. Anlayış, iletişim sürecinde çok önemlidir. Bir mesaj/ileti gönderildiğinde karşı taraf algılamıyorsa iletişim gerçekleşmemiş demektir” (Ketenci ve Bilgili, 2006:256).

“İletişimi türlere ayırırken farklı ölçütler kullanılabilir. Kullanılan simge biçimi bakımından iletişimi sözsüz, sözlü, yazılı ve görsel gibi kategorilere ayırmak mümkündür. İkinci bir ayırım da doğrudan veya (dolaylı) aracılı iletişim olarak yapılabilir” (Güngör, 2011:37).

Zaman içinde çeşitli iletişim biçimleri gelişmiştir. Bunların başında da görsel iletişim gelmektedir. İnsanın, görme duyusu ile çevreyi algılama çabası, görsel iletişimin gelişmesine katkıda bulunduğu söylenebilir. Resim yapabilme yeteneğini keşfeden insanoğlu, ilk zamanlar mağara duvarlarına resimler yaparak bir anlamda görsel iletişimin temellerini atmıştır. “Görsel İletişim, mesajın aktarım sürecinde daha çok görme duyusunca gerçekleştirilen bir iletişim şekli olarak tanımlanabilir” (Arıkan,

2008:21). Mağara resimlerinin günümüze kadar ulaşması, görsel iletişimin ne denli etkili bir iletişim biçimi olduğunu göstermektedir. Görsel iletişim çalışmalarında kullanılan resimler, semboller, şekiller ve harfler farklı zamanlarda yaşayan insanlar arasında da iletişim sağlamıştır.

“Çevresinde gözlemediği nesnelere görselleştiren, onları yorumlayan insanoğlu, hayal gücünün de yardımıyla farklı bir boyut keşfetmiş, hatta kimi zaman görmediklerini görünemeyen soyut kavramları da görselleştirerek yeni sanat türleri yaratmıştır. Hiç kuşkusuz bugün “resim” dendiğinde bir sanat dalı aklımıza gelse de, bundan 17000 yıl önce bu güçlü bir iletişim, mesaj ve dışavurum aracı olarak kullanılmaktaydı” (Uçar, 2004:19).

“Görsel iletişim, doğrudan göze, görsel algıya seslenen bir iletişim biçimidir. İlkel çağlardaki mağara resimlerinden, ateş ve dumanla aracılanan iletişim biçimlerinden günümüzün sinema, televizyon ve internet teknolojisine kadar uzanan uzun soluklu ve çok yönlü bir serüveni vardır” (Güngör, 2011:41). “Görsel iletişim, işitsel iletişim tekniğine (radyo, teyp vb), sadece görsel (sessiz film) sesli ve resimli (sesli film, tv vb.) olmak üzere çeşitli tekniklere uygulanmaktadır. Bunların dışında plan, kroki, maket, fotoğraf, model ve grafik gibi tekniklerde görsel-işitsel yöntemler olarak değerlendirilebilir” (Tutar, Yılmaz ve Erdönmez, 2004:141).

Bir iletişim aracı olarak görsel iletişim, günümüzde de çok kullanılan iletişim araçlarından biridir. Görsel iletişim, diğer iletişim araçlarını destekleyici niteliktedir. Ses ve görüntüden dolayı mesajı etkili ve anlaşılır biçimde vererek iletişim kolaylığı sağlayabilmektedir.

## **2.2. Görsel İletişimde Algı ve Anlamlandırma**

Genel olarak algı, insanın çevresinde meydana gelen olayları duyu organlarıyla alımlamasıyla zihninde anlam kazanması olarak tanımlanabilir. “Algı, insanın yakınındaki dünyadan etkin bir şekilde malzeme seçimi yapması ve bu malzemeyi anlamlandırması anlamına gelmektedir; böylelikle de duyu almaçlarıyla işleyen edilgin duyumsama sürecinden farklı bir kategoridir” (Mutlu, 2012:16).

“Algılama, algı ve onun yorumunu birlikte içerir. Bilinç, duyu organları yoluyla edinilen bilgileri, ipuçları olarak değerlendirerek, bir yorumlama sürecine tabi tutar. Algılara yansıtımda bulunur. Onları sınıflar, yeniden düzenler. Böylelikle birey,

kendine algıları yoluyla gerçekliğin yeniden sunumunu oluşturur. Ancak bu yeniden sunum ve gerçeklik arasında da bazı önemli farklılıklar vardır” (Derman, 1991:34)

İnsan hayatı boyunca birçok şey ile iletişim ve etkileşim halinde olur. Beyin, insanın yaşadığı bu etkileşim içerisinde bilişsel, duyuşsal ve hatta düşüncesinde oluşan karmaşık duygulardaki verileri toplarlar. Beyinde toplanan bu veriler, birbirleriyle ilişkilendirilerek anlamlandırılır. “Algılama, seçicidir, bireyseldir, uyarıların ötesine geçerek duyuşsal verilere kaynaşır. Genel olarak yaratıcıdır, süreklidir, tam değildir, genelleştirilmiş ve önyargılıdır” (Derman, 1991:29). İnsan ihtiyaçları doğrultusunda çok sayıda uyaran arasından öncelikli algılamak istediğini algılayabilir.

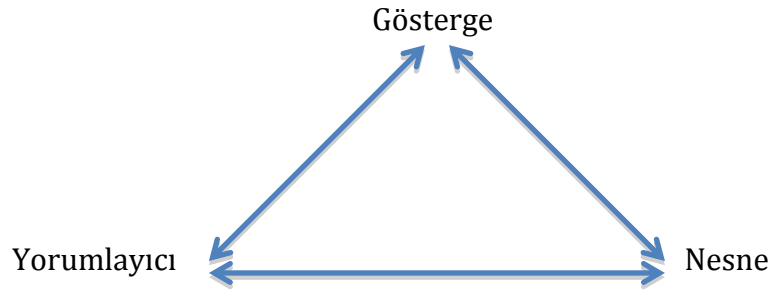
Algının seçiciliğinin yanında diğer bir özelliği de bütünselliğidir.

“Bu özellik sayesinde, birey çevresinden aldığı uyarımları belirli bir düzen ve bütünlük içinde algılar. Algılamanın bu özelliği ile yakından ilişkili olan bir başka özellik de, algılamanın tamamlayıcılık özelliğidir. Bu sayede, duyu organlarımızı etkileyen uyarıcılar arasında boşluklar bulunması halinde de, anlamsız bir dizi uyarıcı yerine, belirli anlamı olan bütünü şekil ya da nesne olarak daha kolay algılama mümkün olur. Örneğin, kesik çizgilerden oluşan bir şekli, kesik çizgilerden oluşan bir kare ya da daire olarak görmemiz, tamamlama niteliği olarak tanımlanan algılama özelliğinin bir sonucudur” (Teker, 2009:56).

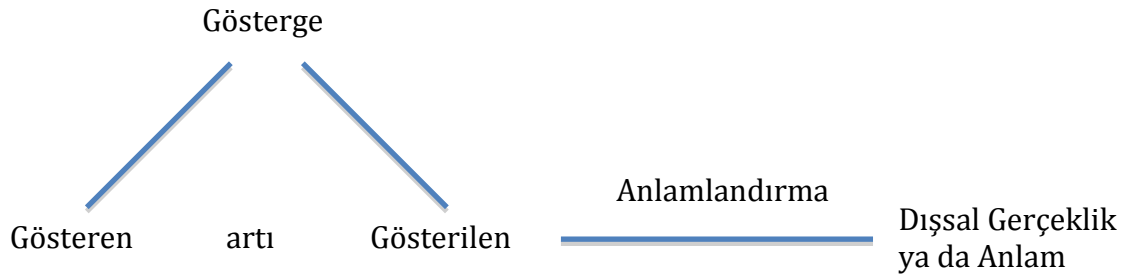
Görsel algıdan bahsederken ‘Gesalt’ kavramına değinmek gerekir. Gesalt, insan gözünün görsel deneyimlerini nasıl organize edip algıladığını araştırır. Örneğin, “bir manzara fotoğrafına baktığımızda dağlar, gökyüzü, göl, ağaçlar gibi elemanlar ayrı ayrı çok beğenilebilir. Tamamı ele alındığında ise tüm parçaların birbirilerini tamamlayan doğal bir güzelliğe ve mükemmelliğe sahip olduğu görülür” (Uçar, 2004:65). Grafik tasarımcılar, gesalt felsefesini bilerek, hedef kitlenin algı boyutuna göre tasarımlarına yön verirler. Görsel iletişim çalışmalarında, iletinin algılanabilirliği açısından bazı teknik yollara başvurulmaktadır. “Özellikle resim ya da fotoğraf türü görsellerde veya da reklam iletilerinin görsellerinde, çerçeveleme yöntemi, aktarılacak istenen, vurgulanması istenenin görüntüde konumlandırılması bağlamında önemli işlev görmektedir” (Günay ve Parsa, 2012:58). “Görsel algı, insanların gözlerden gelen bilgiyi anlamlandırdığı, dış dünyadaki imgelerden ortaya çıkan bir süreçtir ve insan için gereklidir, alakasız bilgilerle karmaşık hale getirilmemelidir” (Arıkan, 2008:23).

### 2.3. Göstergebilim ve Fotoğraf

Göstergeleri inceleyen bilim dalı olan göstergebilimi anlamak için öncelikle gösterge kavramının ne olduğuna bakmak gerekir. “Bir gösterge, kendisinden başka bir şeye gönderme yapan, duyularımızla kavrayabileceğimiz fiziksel bir şeydir ve varlığı, kullanıcıların onu bir gösterge olarak kabul etmelerine bağlıdır” (Fiske, 1996:63). “...göstergeler, ister üç boyutlu bir araç olsunlar, ister iki boyutlu birer resim olsunlar, başka bir şeyin yerini tutuyorlar. Bu başka şey, bir durum, bir eylem, bir varlık olabiliyor. Yani göstergeler o şeyin kendisi değil, gene de bize bir mesaj iletiyorlar, bildiğimiz bir şeyi çağrıştırıyorlar ya da yorum yapmamızı sağlıyorlar” (Erkman-Akerson, 2005:20). Saussure, göstergeyi bir gösteren ve gösterilenden oluştuğunu belirtirken, gösteren, gösterenin algıladığımız imgesidir. Gösterilen de gösterenin göndermede bulunduğu zihinsel kavramdır. Pierce ise göstergeyi, kullanıcı ve gösterenin gönderme yaptığı şeyi bir üçgenin üç köşesi olarak görür.



Şekil 1. Pierce'in anlam öğeleri



Şekil 2. Saussure'un anlam öğeleri

“Pierce terminolojisinde göstergeler; işaretler, ikonlar ve simgeler şeklinde sınıflandırılmaktadır. İşaret, gönderme yaptığı nesneyle bitişik bir ilişki içindedir. Ateşle duman arasındaki ilişki buna örnektir. İkon nesneyle benzerlik desteklemektedir.

Portre buna örnektir. Simge bir görüntü ile nesne arasındaki ilişkiyi tam anlamıyla veya iki nesne arasındaki yerleşik ilişkiyi içermektedir. Bu ilişkiler sosyo-kültürel koşullara bağlıdır. Örneğin terazi adaletin simgesidir. Bütün kültürler çok çeşitli simgelere sahiptir ama onu izleyen kültürler göre bazı simgeler değişmektedir. Sözelimi siyah renk batılı toplumlarda yaşın simgesidir. Ama Asya’da beyaz renge yüklenen yan anlam yaştır. Dilbilimsel bir çözümleme için çok önemli olan bu farklılıklara rağmen, iletişimde simge, işaret ve ikon, ikonik iletiler taşıyan göstergeler olarak kabul edilmektedir” (Lazar, 2001:78).

İşaretlerin incelendiği bir bilim dalı olan göstergebilim, insanların kelimeler, sesler ve imgelerden nasıl anlamlar çıkardığını açıklamaya çalışır. “Göstergebilim, tüm toplum ve insan bilimlerine değilse bile, kuşkusuz kendi kendine nesnel olma yükümlülüğünü getirmiştir. Göstergebilim insanların, kendilerini ilgilendiren her konuya göstergeler aracılığıyla yaklaştığını varsayar ve bu olguyu inceler” (Erkman-Akerson, 2005:15). “Göstergebilimin temel ilgi alanının merkezinde gösterge yer alır. Gösterge, bir gösteren ile bir gösterilenden kuruludur” (Barthes, 1993:40). “İnsanlar, hayvan veya fotoğrafik görüntülerle, resimlerle de iletişim kurabilirler. Bunların hepsi birer göstergedir. Dahası dil de bir göstergeler sistemidir” (Lazar, 2001:78). Dilbilimci Saussure, öncelikle dil olgusu üzerinde durmuştur. Saussure dil ve söz ayrımı yaparak, dilin bireysel değil toplumsal olduğunu öne sürmüştür. Söz ise dilin somut kullanımınıdır. Yani dili toplumsal, sözü ise bireysel olarak belirlemiştir. “Örneğin; göstergebilimsel bir sistem olarak sinema bir dildir, her bir film ise sözdür. Bir dil olarak sinemanın işleyiş kurallarına da ancak tek tek filmlerin incelenmesi ile ulaşılabilecektir” (Atabek, 2007:69). “Göstergebilim bilgisi, bir tasarımcının çalışmalarına çok sayıda katman üzerinden kitleye erişebilecek göndermeler yerleştirmesini sağlar” (Ambrose ve Harris, 2012:66).

Fotoğrafın icadından sonra görsel iletişim çalışmalarının farklı bir boyut kazandığı söylenebilir. Diğer görsel iletişim araçları gibi fotoğrafın da bir dili, anlattığı bir şey, verdiği bir mesaj olabilir.

Evrensel bir dilinin olması, insanlar üzerindeki ikna gücü, fotoğrafı, güçlü bir iletişim aracı haline getirmiştir. Tasarımcılar, görsel iletişim çalışmalarında fotoğrafa sık sık yer vermişlerdir. Günümüzde gazetelerde, dergilerde, afişlerde, reklamlarda, film ve belgesellerde fotoğraf kullanımının etkili ve yaygın olduğu görülmektedir. Özellikle

bir ürünün tanıtımı noktasında başvurulan fotoğraflar üretilirken, iletiyi doğru verebilmeyi amaçlayan bir araç olarak kullanılır.

Tasarımcılar görsel iletişim çalışmalarında fotoğrafı kullandıklarında doğrudan sanat yapmayı hedeflemeseler de sanatın öğretisinden faydalanabilirler. Bunu yaparken de yine hedef kitleye ulaşmasını istediği iletinin etkisini ve anlaşılabilirliğini artırma kaygısı güderler.

Görsel iletişimin amacının algılanmak ve anlaşılmak olduğunu düşünürsek, fotoğrafta kullanılan göstergeler, zihinlerde daha kolay algılanabilir ve anlamlandırılabilir. Fotoğrafın anlamlandırılması, kullanım amacı, tarihsel dönemi, birlikte kullanılan metni, sunum şekli gibi unsurlar ile farklılar gösterebilir. Fotoğrafta kullanılan göstergelerin anlamı, bireyin fotoğraftaki göstergeleri nasıl algıladığıyla ilgili bir durumdur.

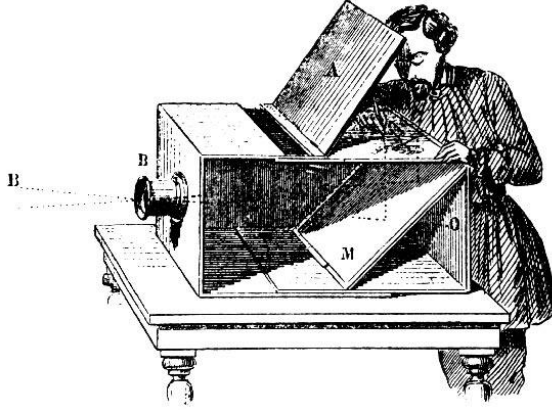
#### **2.4. Fotoğrafın İcadı ve Tarihsel Gelişimi**

Fotoğraf, asırlar öncesinden bilim insanlarının çalışmalarıyla günümüze kadar etkisini artırarak gelen ve insanlık için önemli buluşlardan biri olmuştur. Walter Benjamin'e (2012:3) göre fotoğrafın ilk zamanları, matbaanın ilk zamanları kadar karanlık değildir ve icat edilmesi gerektiği bir çok kişi tarafından sezilenmiştir. "Fotoğraf, bir tek kişinin buluşu olmaktan çok, endüstri devrimi sonucu teknolojideki ve sosyal yaşamdaki gelişmeler sonucunda ortaya çıkmıştır" (Ertan, 2009:24). Özer Kanburoğlu ((A), 2013:21) fotoğraf ile ilgili yapılan çalışmaların kimya ve teknoloji üzerine iki farklı alanda geliştiğini belirtmiştir. Bu nedenle fotoğraf tarihi, fotoğraf makineleri ve fotoğraf kimyası olarak iki ana başlıkta incelenebilir. Fotoğraf makinelerinin atası olarak kabul edilen Camera Obscura'nın icadı, fotoğraf alanındaki kimyasal gelişmelerden çok daha önce gerçekleşmiştir.

##### **2.4.1. Camera Obscura**

Camera Obscura, ucundaki küçük bir delikten ışığın geçmesiyle görüntünün karşı duvarda ters bir şekilde elde edilmesini sağlayan karanlık bir kutu olarak tasarlanmıştır. "İlk kez 10. yüzyılda, Arap bilim adamı (optikçi, matematikçi) İbni-l Heysem (Alhazen 965-1051) güneş tutulmasını izlemek için Camera Obscura olarak adlandırılan ilkel karanlık kutuyu kullanmıştır" (Kanburoğlu, (A), 2013:21). Sonraki yıllarda birçok bilim insanı Camera Obscura üzerine çalışmalar yapmıştır. Camera

Obscura ile ilgili Ertan, (2009:6) İngiliz Roger Bacon Arapça'dan çeviriler yapmış, Leonardo da Vinci ise Camera Obscura'nın çalışma biçiminin aynı zamanda insan gözünde de meydana geldiğini açıklamıştır. Modiano'ya (2007:12) göre önemli dönüm noktalarından biri de İtalyan bilim insanı Girolama Cardano tarafından 1550 yılında Camera Obscura'nın önüne dışbükey bir mercek koyularak parlak ve net bir görüntü elde etmesi olmuştur. İlk zamanlar karanlık bir kutudan ibaret olan Camera Obscura'nın 965 yıllarında başlayan gelişim süreci 17. yüzyılda tamamlanmıştır.



**Şekil 3.** Rönesans döneminde tasarlanan Camera Obscura.

#### **2.4.2. Görüntünün Pozlanması ve Sabitlenmesi**

Görüntünün sabitlenmesi ve kalıcı biçimde bir yüzeye saptanması fikri 19. yüzyılda ortaya çıkmaya başlamış ve uygulanmıştır. “Fotoğraf kimyasındaki ilk çalışmalar, kimyacı George Fabricius ile başlamış. Sırasıyla Johann Heinrich Schultze, Thomas Wedgwood ve Humphrey Davy ile de çalışmalar devam etmiştir” (Kanburoğlu, (B), 2013:28). Elde edilen görüntünün gerçek anlamda fotoğraf halini alması, Joseph Niepphore Niepce, Louis Jacques Mande Daguerre, William Henry Fox Talbot olmak üzere birçok bilim insanının çalışmaları sonucu gerçekleşmiştir.

#### 2.4.2.1. İlk Fotoğraf: Joseph Nicephore Niepce

İlk fotoğrafın 1826 yılında, Joseph Nicephore Niepce tarafından elde edildiği bilinmektedir. Niepce, gümüş klorür kullanarak çeşitli deneyler yapmıştır. 1816 yılından itibaren çalışmalarına hız vermiş ve 10 yıl sonra fotografik görüntüyü oluşturmayı başarmıştır. İlk fotoğrafı, kendi evinin penceresinden görünen manzarayı, 8 saatlik (bazı kaynaklara göre yaklaşık 12 saat olarak geçmektedir) bir pozlama sonucunda elde etmiştir. “Niepce’in yönteminin çok yavaş olması, görüntünün net olmaması ve yalnızca tek kopya elde edilebilmesi başlangıçta yetersiz olarak görüldü” (Kanburoğlu, (B), 2013:29). Bu nedenle kendisiyle birlikte birçok bilim insanı pozlama süresini en aza indirmek adına çeşitli kimyasal çalışmalar yapmışlardır.



**Resim 1.** Tarihte çekilen ilk fotoğraf. J. N. Niepce

#### 2.4.2.2. Daguerreotype: Louis Jaques Mande Daguerre

Fotoğrafın gelişimi bakımından önemli çalışmalar yapan bir diğer bilim insanı Fransız Louis Jaques Mandé Daguerre'dır. Görüntüyü sabitleştirmek adına deneyler yapan Daguerre, Niepce'a kendisiyle ortak çalışma yapmak istediğini bildiren bir mektup göndermiştir. Mektubuna olumlu karşılık alan Daguerre, Niepce ile birlikte çalışmalarını sürdürmüştür. 1833 yılında Niepce'in ölümüyle çalışmalarına tek başına devam eden Daguerre, ilk zamanlar 8 saat olan pozlama süresini 1-2 saate indirmeyi başarmıştı. “Daugerre, 1835’de gümüş bileşiği içeren bir yüzey üzerinde oluşan gizil görüntünün cıva buharıyla görünür duruma geldiğini gözledi. 1837’de bu görüntüyü sıcak sodyum klorür çözeltisiyle sabitleştirilmesi yöntemini buldu” (Modiano, 2007:26). Bu yöntem, daha sonra Daguerreotype olarak da kendi adıyla tescillenmiştir.

### 2.4.3. Fotoğrafta Kompozisyon

Kompozisyon, fotoğraf sanatının olmazsa olmaz unsurlarından biridir. İnsanlar çevrelerinde olup biteni görme duyusuyla algılar. Fotoğraf insanın bu gördüğünün bir çerçeveye sığdırılmış haliyle oluşur. Kalfagil, fotoğrafta kompozisyonun önemine vurgu yaparak, şöyle tanımlamıştır;

“Genel olarak bir yüzey sanatının, özel olarak fotoğrafın dilini oluşturan tüm anlatım öğelerinin, belli bir çerçeveye içinde, anlatımı etkili kılacak, izleyicinin duygu ve düşünceleri ile anlatılanı paylaşmasını sağlayacak doğrultuda düzenlenmesidir. Bu düzenlemenin belli bir sanat disiplinine göre uygun estetik dozda yapılması gerekir” (Kalfagil, 2011:22).

Fotoğrafta kompozisyonun leke, doku, form, renk gibi yapısal öğeleri vardır. Leke, renk parçaları ya da çevresi ile zıtlık oluşturan alanlardır. Bu lekeler bir zıtlık içerisinde kompozisyonun belirginliğini artırabilir. Fotoğraftaki lekesele formlar, daha çok kontrastlık içeren görüntülerden oluşmaktadır. Leke unsuruna dayalı fotoğraflarda lekeye dönüşen formun kusursuz bir şekilde kadraja aktarılması, fotoğraf için önem arz etmektedir. Dokulu yüzeylerin kompozisyona aktarılmasında ışık önemli derecede etkilidir. Dokunun oluşmasında ışığın belirli bir yüzey üzerine belirli bir açıdan gelmesi, renk ve ton olarak kontrastlıklar yaratması gereklidir. Zaman zaman fotoğraf üzerinde oluşan boşluklar, doku ile kompozisyonun bir parçası haline getirilerek ve onu destekleyen bir öğe olması sağlanır. Fotoğraf, üç boyutlu gördüğümüz görüntüleri, iki boyutlu bir yüzey üzerinde verir. Bu yüzey üzerinde görünen görüntülerin belirli bir formda görünmesi ve izleyiciye derinlik duygusu vermesini sağlayan faktörler perspektif ve ışıktır. Objelerin yandan gelen ışık ile fotoğraf üzerinde hacim kazanması sağlanabilir. Hacimli görünen kompozisyon öğeleri fotoğrafta daha vurgulu görünebilirler. Rengin kullanımı diğer sanat alanlarında olduğu gibi fotoğrafta da önemli rol üstlenmektedir. Bazen renk öğesi fotoğrafın varoluş nedeni olabilir. Kompozisyon içerisinde renk öğesi kullanılarak vurgu yaratılabilir. Sanatçı, fotoğrafıyla vermek istediği mesajı, renklerin insanlar üzerinde bırakmış olduğu psikolojik etkiyi kullanarak da yansıtabilir.

Önemli konulardan biri de ilgi merkezidir. “İlgi merkezi, seçilen çerçevenin içinde ilk kez dikkati çeken noktadır. Bu da mesaj vermek istediğimiz konunun, fotoğrafın en can alıcı bölümüne yerleştirilmesi demektir. Etkili bir görüntü elde

edebilmek için kritik an, bakış yönü, bakış yüksekliği, bakış uzaklığı, belirginlik ögesi ve zamanlama önemlidir” (İkizer, 2007:134).

Tüm bu teknik detayların yanında fotoğrafın etkisi, fotoğrafçının bakış açısı ve yaratıcılığı ile belirgin hale gelir. “Bir görüntünün gücü, teknikten çok yaratıcısının düşüncesinin saflığında, berraklığında gizlidir” (Boubat, 1996: 128).

#### **2.4.3.1. Belirginlik**

Belirginlik, hayatın hemen her alanında karşımıza çıkan ve günümüzde eksikliğinin fazlasıyla hissedildiği bir durumdur. İnsanlar arasındaki iletişimin anlaşılabilir olması o kişilerin kurdukları iletişimin belirginliğiyle doğru orantılıdır. Kalfagil (2011:68) bu konuda ister bir iletişim aracı olarak isterse kişinin kendini ifade etme aracı olarak algılsın, fotoğrafın da anlaşılmaya ihtiyacı vardır diyerek, fotoğrafta belirginliğin önemine vurgu yapmıştır.

Belirginliği sadelik, şemalar, ritim, uyum (armoni), karşıtlık, ışık, perspektif, doku, hız ve hareket unsurları oluşturmaktadır.

##### **2.4.3.1.1. Sadelik**

Fotoğraf sanatçısı, fotoğrafta belirginliğin oluşması için kompozisyonda bazı uygulamalar kullanır. Fotoğraf karesine yerleştirilecek kompozisyon elemanlarının tespiti fotoğrafçı tarafından yapılır. Bir ressamın resim yaparken gereksiz ayrıntıları atlaması ve o ayrıntılara kompozisyonda yer vermemesi, onun resimde sadeliğe giderek anlatıma güç katma çabası olarak algılanabilir. Yine sadelikten bahsederken bir anlamda az şeyle çok şey anlatma çabası olarak karşımıza çıktığını söyleyebiliriz. Bir fotoğrafçı vizörden baktığında, sadece fotoğrafını çekeceği nesneye odaklanmamalıdır. Tüm çerçeve incelenmeli, kadraja giren her şey görülmelidir. Burada fotoğrafın amacına göre kadrajda fazla olan şeyler çıkarılmalı veya eksiklikler kadraja dahil edilmelidir.



**Resim 2.** Tarlayı süren traktör görüntüsü, yardımcı öğeler kullanılmadan yalın bir şekilde aktarılmıştır. (Fotoğraf: H. Mehmet Acar)

#### 2.4.3.1.2. Şemalar

Fotoğrafta çerçeve içinde yer alan nesnelerin belirli bir düzende karşımıza çıkması geometrik bir düzende algılama çabasını da beraberinde getirmektedir. Faruk Akbaş (2007:58) bu konuda, insan beyninin görüntüyü izlerken öncelikle belirli şekilleri algılamaya çalıştığını ve anlam verme çabası içinde olduğunu vurgularken, gelişigüzel dağılan nesnelerin görüntüsünde dahi belirli bir düzen aradığından bahsetmektedir. Dağlar, bulutlar, “S” biçiminde akan akarsular, üçgen biçimindeki dalgalar gibi doğada bulunan birçok görüntü izleyicinin kafasında bir takım şekillerin oluşmasına neden olurlar. Bu nedenle çerçeve içine alınacak görüntülerin belirli bir şematik düzende verilmesi algılamayı kolaylaştırabileceğini söyleyebiliriz.



**Resim 3.** “S” biçiminde giden bir yol ve üzerinde geçen araçların bıraktığı ışık izleri. (Fotoğraf: H. Mehmet Acar)

#### **2.4.3.1.3. Ritim**

Birbirine benzeyen nesnelerin görüntü üzerinde belirli bir düzende yinelenmesi fotoğrafta ritmi oluşturur. “Çoklu anlatımın tekli anlatıma göre net bir üstünlüğü vardır. Göz alıcı ritmik öğeler içeren doğada ritim duygusu, gözü bir uçtan diğerine sürükleyerek, devinim oluşturur” (Akbaş, 2007:140). Yol boyunca dizilen ağaçlar, elektrik direkleri vb. gibi görüntüler fotoğrafta ritim unsuruna örnek olarak verilebilir. Ritim, görüntüye bir zenginlik katar ve fotoğrafta belirli bir yön gösterir. Örneğin yol kenarındaki telefon direkleri yolun doğrultusunu, yüzeyinden daha etkili bir biçimde gösterebilir.



**Resim 4.** Amfi tiyatrodaki oturma yerleri ritim ve perspektif örneğini birlikte sunmakta. (Fotoğraf: H. Mehmet Acar)

#### **2.4.3.1.4. Uyum (Armoni)**

Uyum insan hayatının hemen her alanında kendisini gösteren bir durumdur. Toplumsal hayatın en önemli parçalarından biridir. Bir toplumda kişiler arası uyum, kişinin doğayla olan uyumu, onun sosyal yaşantısı bakımından son derece önemlidir. Doğaya baktığımızda hemen her şeyin belirli bir ahenk içinde varlığını sürdürdüğünü görürüz. Doğadaki bu doğal uyum süreci, insanın yaratma ürünü olan sanatta da kendini göstermektedir. Örneğin, birden fazla enstrümanın çaldığı bir orkestranın kuşkusuz belirli bir uyum içerisinde hareket etmesi gerekmektedir. Hangi sesin ne zaman çıkacağına bilinmesi ve ona göre uygulanması gerekmektedir. Aksi takdirde ortaya çıkan sesler, sanat olmaktan çok gürültüye dönüşecektir. Fotoğrafta uyum, biçimsel, hareket, renk ve ton olarak karşımıza çıkabilir. Fotoğrafçı oluşturacağı kompozisyonda biçim, hareket, renk ve ton gibi uygulamaları kullanarak kompozisyonda uyumu sağlayabilir.



**Resim 5.** Bir taş heykelin kıvrımları uyumlu bir şekilde gösterilmiş. (Fotoğraf: H. Mehmet Acar)

#### **2.4.3.1.5. Karşıtlık (Kontrast)**

Karşıtlık, birbiriyle zıt etki yaratan ve bundan dolayı belirginliği artıran bir durumdur. Fotoğrafta karşıtlık, ışık ve renkle olabileceği gibi hareketli hareketsiz, sıcak soğuk, uzun kısa, yaşlı genç, büyük küçük vb. gibi temaların işlenmesiyle karşımıza çıkar.



**Resim 6.** Açık bir arka plan önündeki nesnelere, dış çizgileri ile belirginleşirler. Kontrast tonlar kullanılarak belirginlik artırılabilir. (Fotoğraf: H. Mehmet Acar)

#### 2.4.3.1.6. Işık

Işık, fotoğrafın hammaddesidir. Işık olmadan fotoğraf olmaz. Kalfagil (2011:127) ışığı, özellikleri bakımından parlaklığı, yönü, rengi ve kontrastlığı ile ışığın hallerini, doğrudan, yansımış ve süzölmüş (difüz) olarak ayırırken, türlerini ise doğal ve yapay olarak belirtmiştir. Işık, fotoğrafta objeleri görünür kılarak, hacim kazanmasını ve rengin görünmesini sağlar. Işığın kullanımı, farklı amaçlara göre değişiklik gösterebilmektedir. Günümüzde ışıkla ilgili birçok fotoğraf sanatçısı çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Örneğin vesikalık bir fotoğraf için yüzün aydınlanması bakımından zıt açılardan eşit güçlerde ışık yansıtılmaktayken, bir fotoğraf sanatçısı, ışıkla boyama yaparak, spontane gelişen soyut fotoğraflar üretebilmektedir.



**Resim 7.** Ekmek yapan bir kadının eline gelen yanal ışık, belirginliğin artmasına yardımcı oluyor. (Fotoğraf: H. Mehmet Acar)

#### 2.4.3.1.7. Perspektif

“Genel anlamda perspektif, cisimlerin gözden olan uzaklıklarına göre şekil ve renklerin belirtilmesidir” (Hotan, 1999:12). Fotoğrafçılar görüntü üzerinde derinlik yaratmak amacı ile perspektiften sıklıkla yararlanır. Perspektif eşit aralıklarla yer alan nesnelerin yarattığı derinlik etkisi olabileceği gibi bir nesnenin diğerine olan mesafesinin görüntü üzerinde yarattığı derinlik olarak da karşımıza çıkabilmektedir. Perspektif ile ilgili en bilindik örneklerden biri tren raylarının giderek birbirine yaklaştığı ve en uzak noktada birleştiği görüntüsüdür. Aslında birbirine paralel olan raylar bizim baktığımız açıdan birleşmiş gibi görünmektedir. Bu görüntü film ya da sensöre yansıdığı anda ise daha etkili bir biçimde kendini göstererek fotoğrafta derinlik hissi oluşturmaktadır. Yine yüksek katlı bir binanın önünde durup yukarı doğru bakıldığında, giderek daraldığı hissi oluşmaktadır. Perspektifin etkisi kullanılan objektife göre de değişmektedir. Geniş açılı bir lens ile çekilen fotoğrafta derinlik daha belirgin olurken, tele objektifle çekilen fotoğraflardaki nesneler arasındaki mesafe kısalmış gibi görünür. Fotoğraf sanatçıları görüntüyü sadeleştirmek ve anlatımı güçlendirmek için perspektifi kullanabilirler.



**Resim 8.** Güneşe doğru uzayıp giden tren yolu, perspektif nedeniyle daralıyor gibi görünmektedir. Perspektif, fotoğrafta belirginliği artırıyor. (Fotoğraf: H. Mehmet Acar)

#### **2.4.3.1.8. Doku**

“Aynı ya da benzer cisimlerin bir araya gelerek oluşturduğu doku ve örgüler, neredeyse dokunulması bir etki yaratarak izleyicinin konuyu hissetmesini sağlar. Doku belirginleştirilerek, yüzeyin fiziksel özellikleri algılanabilir duruma getirilir” (Akbaş, 2007:144). Fotoğraf sanatçıları dokuyu tek başlarına bir sanat ürünü olarak kullandıkları gibi bazen de anlatımı güçlendirmesi amacı ile tamamlayıcı unsur olarak kullanmışlardır. Dokunun verdiği etki ışığın yansıma açısına göre farklılıklar gösterebilmektedir. Doku fotoğrafları genellikle yanal ışığa veya ters ışığa gereksinim duyar.



**Resim 9.** Tavus kuşunun kuyruğundaki desenler, aşırı ritim ögesi içererek dokuyu oluşturmaktadır. (Fotoğraf: H. Mehmet Acar)

#### **2.4.3.1.9. Hız ve Hareket**

Hareket eden nesnelerin fotoğraf makinelerindeki bir takım ayarlamalarla fotoğraflanması olası. Kompozisyonda hareket eden nesneler yüksek perde hızı ile o anki görüntüsü ile sabitlenebilir. Yani, “makine ayarlarının kullanılma şekli, hareketli sahnelerin sonuçta ortaya çıkan görüntüsü açısından büyük önem taşır” (Hedgecoe, 1999:187). Örneğin, bir sporcunun hareketi, yürüyen bir insan, uçan bir kuş, trafikte ilerleyen bir araç gibi hareket eden nesnelerin görüntülenebilirler. Sabit duran nesnelerin bulunduğu fotoğraflara hareket izlenimi de vermek mümkündür. Bir manzara fotoğrafında hareketsiz duran bir dağın üzerinde bulunan bulutların hareketi, uzun pozlama ile gösterilebilir. Hareketi dondurmak veya fotoğraf üzerinde kaydırmak, fotoğrafçının yaratmak istediği fikirle ilgili bir durumdur. Gürül gürül akan bir şelalenin görüntüsü dondurularak verilebileceği gibi aynı şelale bir tül misali de gösterilebilir.



**Resim 10.** Sahnede hareket eden tiyatro oyuncularını uzun pozlama kullanılarak keskinlikleri azaltılmış ve birer renk lekesi haline dönüşmüştür. Bu nedenle fotoğrafta hareket izlenimi belirginleşmiştir. (Fotoğraf: H. Mehmet Acar)

#### **2.4.3.2. Bütünlük**

Bütünlük, bir arada olmayı, dağınık olmamayı, bir parça halinde eksiksiz olmayı ifade eder. “Bütünlük, öğelerin birbirine görünür ya da görünmez bağlarla bağlanmasıdır” (fotografya.gen.tr, 20.11.2014). Bütünlük, içeriksel ve biçimsel olarak iki başlık altında incelenebilir. İçeriksel bütünlükte konu neyi anlatıyorsa onu ifade eden ve destekleyen elemanlar çerçevede yer alırlar. Farklı konulara çağrışımlar yapan görsel unsurlar konu ve anlam bütünlüğünü bozacaktır. Çerçeve yer alan ve anlam kargaşasına yol açan bu elemanlar fotoğraftan çıkarılmalıdır. Biçimsel bütünlükte ise benzer görsel elemanların çerçeve içinde tam olarak gösterilmeleridir. Örneğin, yolda yürüyen iki sevgilinin çerçevenin tamamında verilmesi fotoğrafta bir bütünlük arz edecektir. Hem içerik olarak hem de biçim olarak belirli bir düzende verilen fotoğraflar, bir bütünlük arz ettiği için çoğu zaman başarılı olurlar.



**Resim 11.** Önde ve arkada duran çocuklar fotoğrafçıya poz vererek kompozisyonda bir bütünlük sağlamış durumdadır. (Fotoğraf: H. Mehmet Acar)

#### 2.4.3.3.Ufuk Çizgisi

Ufuk çizgisi en basit anlamda yeryüzü ile gökyüzünün birleştiği, göz hizamıza paralel uzayan düz çizgidir. Genel olarak fotoğraf sanatçıları ufuk çizgisinin kadrajın tam ortasına denk getirilmemesi gerektiğini savunurlar. Özellikle manzara ve dış mekan fotoğraflarında ufuk çizgisinin kadrajın alt ve üst çizgisine paralel olması beklenir. Bazı fotoğrafçılar bunu bir kuralmış gibi anlatırlar. Ufuk çizgisinin ortaya denk getirilmesi ise kararsızlığın bir göstergesi olarak kabul edilir. Bu noktada ufuk çizgisinin nerede olması gerektiğini Özer Kanburoğlu şöyle ifade etmektedir:

“Kadrajın hangi tarafı (alt-Üst) güçlü ise, çizgi diğer tarafta olmalıdır. Yani gökyüzü alt tarafa göre daha güçlü bir görüntü veriyorsa ufuk çizgisi, gökyüzünün kadrajda daha fazla yer almasını sağlayacak şekilde alt tarafta olmalıdır. Bunun tam tersi olarak, alt taraf gökyüzüne göre daha güçlü ise, o takdirde ufuk çizgisi alt tarafın kadrajda daha fazla yer almasını sağlamak için üst tarafta olmalıdır. Ufuk çizgisinin her iki tarafa oranı  $1/3$ ,  $1/4$ ,  $1/5$  hatta  $1/7$  oranında olabilir. Bu oran, güçlü tarafın ne kadar güçlü olduğuna bakılarak fotoğrafçı tarafından ayarlanır” (Kanburoğlu, (A), 2013:187).



**Resim 12.** Gün batımı görüntüsüne yer verilen bu fotoğrafta ufuk çizgisi, gökyüzü ve denizi birleştiren paralel çizgiden oluşmaktadır. (Fotoğraf: H. Mehmet Acar)

#### **2.4.3.4. Altın Kesim**

Altın kesim, özellikle resim sanatında sıklıkla kullanılan ve görüntünün daha iyi algılanmasını sağlamak amacıyla konunun kadrajda bulunan dört noktadan birine denk gerilmesi durumudur. Bu noktalar, kadrajın dokuz eşit parçaya bölünmesi ile dikey ve yatay çizgilerin kesiştiği noktalardır. Fotoğraf sanatçıları çalışmalarını yaparken konuyu bu dört noktadan birine denk getirmeye çalışırlar. Ancak bu bir kural değildir ve istisna durumlar olabilir. Bu noktaların kullanılması ile kompozisyon belirli bir düzene girebilmektedir. Söz konusu noktalar ve çizgiler, sadece yatay kadraj olarak düşünülmemeli ve dikey kadrajda da aynı durumun geçerli olduğu bilinmelidir.



**Resim 13.** Fotoğrafta figürler, çizgilerin kesişim noktalarına denk getirilmiştir. (Fotoğraf: H. Mehmet Acar)

#### 2.4.4. Fotoğraf Sanatı ile Bakmak ve Görmek

Görme, insanın dış dünyayı gözüyle algıladığı fiziksel bir durumdur. “Nasıl görürüz sorusunun cevabı, aynı zamanda hem kuramsal, hem olgusal, hem de pratiktir. Bu konuda başvurulacak kuramlar, ruhbilim ve felsefe tarihinde yatmaktadır. Olgusal özellikleri ise, ruhbilimi, fizik bilimi ve fizyoloji alanlarını kapsamaktadır” (Derman, 2010:30). Her insan gördüğü görüntüleri farklı algılayabilir. Dolayısıyla fotoğraf, onu çekenin görüşü ve gördüğünün görüntüsüdür. Bu nedenle fotoğraf, “gerçekliğin öznel algısının, fotoğrafçının kültürel, estetik siyasi, etik varoluşuyla ortaya çıkan, artistik ustalığıyla belirginleşen ifadesidir” (Yurdalan, 2012:59). Sanatla uğraşan bir insan, herkesin gördüğünden daha farklı şeyler görebilir. Sanatını icra ederken yaratıcılığını yansıtması bağlamında çevreye nasıl baktığı ve nasıl yorumladığı oldukça önemlidir. Bir fotoğraf sanatçısı da çevreye bakarak farklı bakış açıları üretmeli, dünyayı farklı algılayabilmeli ve yorumlayabilmelidir. İyi bir fotoğrafçı bakmak ve görmek arasındaki farkı ayırt edebilmelidir. “Fotoğrafçılık dışavurumcu bir iletişim aracıdır. Eğer kendinizi bu araçla ifade etmezseniz, başkalarının fikirlerini ifade eden görüntüleri de ikna edici bir biçimde yaratmazsınız” (Prakel, 2011:34). Günümüzde fotoğrafın çeşitli alanlarında binlerce kişi fotoğraf çekiyor. Gisele Freund, (2008:171) bunların içlerinden bazılarının belgesel nitelikleri, sanatsal duyarlıkları ve yaratıcı yönleriyle öne çıktığından bahsederken günümüzdeki çeşitli yönelimler arasında iki büyük akımdan söz etmektedir. Birinci grupta yer alan fotoğrafçılar için görüntü, kendi duyguları aracılığıyla çağımızın uğraşlarını dile getirmek için kullandıkları bir araç olarak görüp ona göre hareket ediyor. Diğer grupta yer alan fotoğrafçılar ise sanat alanındaki kişisel yönelimlerini, kendi duygu ve düşüncelerini hayata geçirmek için kullanıyorlar. Her iki

amaca uygun çekilen fotoğrafların da kendine göre bazı kuralları olmaktadır. Diğer sanat dallarında olduğu gibi fotoğraf sanatında da en önemli hususlardan biri yaratıcılıktır. Sanatsal bir fotoğrafın değeri, yaratıcısı tarafından atfedilen özgün fikir ve estetik ile doğru orantılıdır. Farklı bakış açıları, çeşitli ışık denemeleri vb. bir takım yaratıcı fikir üretme eylemleri fotoğraf sanatçılarının eserlerini yaratması bakımından özgün ve estetik sonuca ulaşmasını sağlayan uygulamalardır. “En sık uygulandığı biçimiyle, ayakta duran bir insanın göz hizasından çekim yapmak nadiren iyi sonuç verir. Bakış açısını değiştirmek çok daha ilginç kompozisyonlar oluşturulmasına neden olabilir” (Akbaş ve İkizer, 2010:139). Konuyla ilgili Faruk Akbaş bazı önerilerde bulunmuştur:

“Konunuzu kimi zaman yukarıdan aşağıya kuş bakışı görüntülerken, kimi zaman aşağıdan yukarıya kurbağa gözüyle fotoğraflayarak, izleyicide merak uyandıracak etkiler yaratabilirsiniz. Ağaçlara tırmanmak ya da yerde sürünerek çalışmak, çok ender yakalanabilecek fotoğraflara yol açabilir. İnsanlar nesnelere bu açıdan görmeye alışık olmadıklarından farklı bakış açılarıyla çekilen bu tür fotoğrafların etkisi daha büyük olur. Çoğu fotoğraf makinenin göz seviyesinde tutulması ile çekilir. Böylece nesne ve olay yerleri, çıplak gözle görüldüğü şekliyle fotoğraflanır. Ancak nesneye yaklaşır çevrenizdekilere yakından bakmaya başlarsanız fotoğraf çekmeye elverişli yepyeni bir dünya keşfedersiniz. Sıradan günlük olayları yüksek bir noktada bakış noktası bularak tepeden izlemeyi deneyin, göreceksiniz sonunda alışkanlıklarınız değişecektir” (Akbaş, 2007:166).

Fotoğrafın tasarlanması noktasında kesimin önemine vurgu yapan Ahmet Hoşbakan, (2006:19) fotoğrafçının herkesin gördüğünden farklı, ilginç ve uygun gördüğünü yansıtarak fotoğrafı ebedileştirmeye değer bir parça haline getirdiğini söyler. Fotoğraf sanatçısı, özgür düşünebildiği sürece yaratıcı gücünün sınırlarını zorlayabilir. “Eserlerinde, yer vereceği renklere, tonlara, çizgilere, desenlere, lekelere, ölçülere, nesnelere, biçime, ışığa, kimsenin müdahale etme hakkı bulunmadığı gibi, seçeceği konulara da söz söyleme hakkı olmamalıdır kimsenin” (Ertuğ, 2011:41).

#### **2.4.5. Belgesel Fotoğraf**

Fotoğrafın en önemli özelliklerinden biri de belge niteliği taşımasıdır. “Belgesel fotoğraf, bir fotoğraflama tarzının, hayata ve fotoğrafın konusuna yaklaşımın adıdır. Genellikle konuyu derinlemesine ele alan, farklı yanlarıyla göstermeye çalışan

fotoğrafçının, öznel algısını fotoğraf diliyle ifade etme pratiğidir” (Yurdalan, 2012:57). 19. yüzyılın başlarında belgesel tanımı farklı bir şekilde karşımıza çıkıyor. Doğadaki olayların yanında, insanlar tarafından oluşturulmuş fiziksel çevre de belge amaçlı fotoğraflanıyordu. “Konusunu yaşanan gerçeklikten alan belgesel fotoğraf; insanların kültürlerini, yaşam biçimlerini, toplumsal değerlerini, siyasal ve toplumsal hareketlerini kayıt altına alır” (Yaykın, 2009: 100). Günümüzde de insan hayatının çeşitli alanlarında belge amaçlı kullanılmaktadır. Şehirler, kişiler, olaylar, efsaneler, gelenekler vs. gibi toplumsal hayatın çeşitli alanları fotoğraflanarak belgelenmesi yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Fotoğraf aslında bu haliyle olaylara tanıklık etmektedir. Yapmış olduğu bu tanıklığı iki farklı biçimde değerlendirmek mümkündür. Biri gerçek hayatta olan olayların olduğu gibi fotoğraflanmasıyla belgelenmesidir. Bir anlamda var olanın tespiti olarak kendini gösterir. Diğeri ise, konu edindiği gerçekliğin değiştirilmesiyle de ilgilidir. Fotoğraf sanatçısı ortaya çıkarmak istediği fotoğrafın niteliğine göre bu iki ana fikirden yola çıkar. “Bir anlatı taşıyan belgesel fotoğraf, tanımlanmış kurallara, olgunlaşmış bir dile, sahip olduğu için değil ama doğrudan tanıklık sayesinde daha fazla güvenilirlik telkin eden bir araç olduğu için önemlidir” (Yurdalan, 2012:59). Belgesel fotoğraflar, zamana tanıklık ettiğinden toplum üzerinde önemli ölçüde etkisi bulunmaktadır. Dolayısıyla fotoğrafçı üzerindeki sosyal sorumluluk artmaktadır. Bu nedenle “fotoğrafçı, kişilerin kültürlerini, felsefelerini, hatta yaşam biçimlerini ve aynı zamanda fotoğraf teknolojisini bilip onu fotoğrafları üzerinde kullandığı zaman, başarılı sonuçlar elde edebilmektedir” (Kanburoğlu, (A), 2013:402). Fotoğrafçının bütün bu donanımına sahip olmasının yanında, belgesel fotoğrafı etkili kılan unsurların başında, fotoğrafçının geliştirdiği farklı bakış açıları, kompozisyon ve yaptığı yorum gelmektedir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### 3. TIME LAPSE (ZAMAN ARALIKLI ÇEKİM)

Araştırmanın bu bölümünde time lapse çekim tekniği hakkında bilgi verilerek, time lapse tekniğinin ne olduğu, nasıl yapılması gerektiği, nelere dikkat edilmesi gerektiği ve hangi malzemelerin kullanılması gerektiği konusunda bilgiler yer almaktadır.

#### 3.1. Time Lapse Nedir?

Time Lapse fotoğrafın Türkçe karşılığı zaman aralıklı çekimdir. “Bir saniyede içindeki 24 film karesi kadar hızlı olmamakla birlikte belirli aralıklarla çekilen fotoğrafların belirli sürede birleştirilip hareketli görüntü haline getirilme işlemidir” (blog.fotografium.com, 25.09.2014). Zaman aralıklı çekim tekniği, bir çok fotoğrafın belirli zaman aralıklarında çekilmesi ile oluşur. Fotoğraflar daha sonra videoya dönüştürülerek, uzun bir zaman diliminden oluşan görüntünün hızlı bir şekilde akması sağlanmış olur. Fotoğraf ve sinema tarihinde time lapse fotoğraf tekniği ile oluşturulmuş birçok film ve belgesel bulunmaktadır. Time lapse fotoğraf tekniği ile “zamanın veya kentteki yaşamın akışını vurgulamak ya da gece gündüz geçişleri” (www.kursatkarabulut.com, 11.10.2014) vb. görüntüler elde edilebilir. Time lapse çalışması yapılırken bazı hesaplamalar yapmak gerekir. Fakat bu hesaplamalardan önce yapılacak çalışmanın içeriğine yönelik araştırmalar yapılmalıdır. Bir bitkinin gelişimini gösterirken o bitki hakkında bilgi ve verilerin toplanması gereklidir. Örneğin “sardunya hareketli bir bitkidir, 5'er dakikalık çekimlerle sardunyanın gün içerisindeki hareketlerini bize yansıtabilirsiniz. Ama söz konusu bir semizotu ise şartlar değişir çünkü semizotu sardunyaya oranla çok daha hareketli bir bitkidir” (www.timelapseturkiye.com, 10.10.2014). Yani gösterilmek istenen ne ise ona göre zaman aralığı belirlenir. Bu notada iyi gözlem yapılmalıdır. Yanlış hesaplamalar, hareket eden nesnelere kadrajdan çıkmasına ya da akıcı olmayan bir harekete neden olabilmektedir.

### 3.2. Time Lapse İçin Gerekli Donanımlar

#### 3.2.1. Fotoğraf Makinesi

Time lapse fotoğraflar için herhangi bir fotoğraf makinesi kullanılabilir. Günümüzde fotoğraf çekebilen cep telefonlarıyla da time lapse çekim yapmak mümkündür. Fakat daha çok, düzenli aralıklarla otomatik çekim yapabilen DSLR fotoğraf makineleri tercih edilmektedir. “DSLR kameranın manuel çekim modu ile tüm parametrelerin ayarlanabilir olması büyük avantaj sağlamaktadır” (Wegner, 2014:17).



**Resim 14.** Time lapse çalışmalarında kullanılan SLR, DSLR ve Kompakt fotoğraf makineleri.

#### 3.2.2. Objektif

Time lapse fotoğraflar çekilirken amaca uygun lensler tercih edilir. “Prensip olarak, herhangi bir lens ile time lapse fotoğraflar çekebilirsiniz. Ancak çoğu zaman etkileyici time lapse fotoğraflar üretmek için geniş açılı lens ile çekim yapmak gerekebiliyor” (Wegner, 2014:17). Lenste bulunan diyafram açıklığı çekimi etkileyebilmektedir. Örneğin, yıldız hareketlerini gösteren bir time lapse için diyafram açıklığı fazla olan lens tercih etmek, daha iyi sonuçlar elde edilmesine neden olacaktır. Buna karşın f3,5 veya f4 gibi diyafram açıklığıyla da iyi sonuçlar elde edilebilmektedir.



**Resim 15.** Time lapse çalışmalarında amaca uygun objektifler seçilmelidir.

### 3.2.3. Slider

Slider, time lapse fotoğraf çekimlerinde sıklıkla kullanılan bir araçtır. Slider, özellikle görüntünün belirli bir yerden başka bir yere kaymasını sağlayan raylı bir sisteme sahiptir. Slider üzerine monte edilen fotoğraf makinesi, fotoğrafçı tarafından belirlenen iki nokta arasında belirlenen zamanda ilerler. Zaman ve mesafe, fotoğraflanacak mekana ve istenilen sonuca göre farklılıklar gösterebilmektedir.



**Resim 16.** Time lapse çekimlerde hareketli slider da kullanılmaktadır.

### 3.2.4. Üç Ayak (Tripod)

Tripod, time lapse fotoğraf çekimlerinin önemli parçalarından biridir. Genellikle ağır ve sağlam bir tripod ile daha iyi sonuçlar elde edilebilmektedir. Özellikle dış mekan çekimlerinde rüzgardan etkilenen bir tripod, bir milimetre hareket etse dahi görüntüde istenmedik sonuçlara neden olacaktır.

### 3.2.5. Zamanlayıcı (Intervalometer)

Time lapse fotoğraflar için belirli zaman aralıklarında çekim yapılması gerektiği daha önce belirtilmişti. Çekim sırasında zaman aralıklarının tam olarak eşit olması ve deklanşöre basılırken oluşan titreşimin önlenmesi bakımından zamanlayıcı kullanılması oldukça önemlidir. Bazı fotoğraf makinelerinde zamanlayıcı özelliği entegredir. Zamanlayıcı özelliği olmayan fotoğraf makinelerinde ise, ayrıca fotoğraf makinesine takılan zamanlayıcılar kullanılır. Kablolu deklanşör olarak da kullanılan zamanlayıcıları farklı kılan, içinde çekim modlarını bulundurmasıdır. Zamanlayıcının sıralı çekim moduna zaman aralığı belirlenerek çekim gerçekleştirilebilir.



**Resim 17.** Kablolu Zamanlayıcı (Intervalometer)

### 3.2.6. Yazılımlar

Fotoğrafların birleştirilmesi ve videoya dönüştürülmesi için dijital ortamda işlenmesi ve montajlanması gereklidir. Dijital ortamda yapılacak işlemler için birbirine benzer farklı yazılımlar bulunmaktadır. Fotoğrafların işlenmesi için Adobe Photoshop, Adobe Lightroom, fotoğrafların montajlanması ve videoya dönüştürülmesi için de Quick Time, Adobe Premiere, Adobe After Effects, Edius gibi yazılımlar kullanılmaktadır.

## 3.3. Time Lapse Nasıl Yapılır?

### 3.3.1. Çekim Zamanının Belirlenmesi

“Time lapse yaparken kadraj ve görsellik dışında çalışmamızı gerektiren en önemli unsur zamandır” ([www.timelapseturkiye.com](http://www.timelapseturkiye.com), 10.10.2014). Yapılan çalışmanın zaman aralıklarının iyi ayarlanmaması durumunda istenilen sonuç elde edilmeyebilir. Çekim zamanının ayarlanmasında dikkat edilmesi gerekenler, zaman aralığı (interval), pozlama süresi, video formatı, istenilen video süresi ve toplamda harcanan zamandır.

Bahsedilen zaman aralığı (interval), iki fotoğraf arasında geçen süredir. Bu süre, saniye olabileceği gibi, dakika, saat, gün ve hatta yapılacak olan çalışmaya göre yıl olabilir. Zaman aralığı belirlenen temaya ve sunulmak istenene göre değişiklik gösterebilir. Kent hayatında hızlı akan bir trafik görüntüsü, kısa zaman aralıklarıyla fotoğraflanarak, akıcı bir görüntü elde edilirken, bitki hareketleri gibi uzun süren doğa olayları için de uzun zaman aralıkları kullanılabilir. Zaman aralıklarının belirlenmesi, çalışmayı yapacak olan kişinin nasıl bir çalışma yapmak istediğiyle ilişkili durumdur.

Pozlama süresi, fotoğraf makinelerinde bulunan enstantane değeridir. Pozlama süresi, time lapse çalışmalarında toplam süreye etki eden bir süredir. Özellikle uzun pozlama süresi kullanılan çekimlerde (özellikle ışığın az olduğu ortamlarda ve gece çekimlerinde), çalışmanın toplam süresinin uzamasına neden olacaktır. Buna karşın, kadrage giren hareketli nesnelere varsa pozlama süresinin uzun tutulmasında fayda vardır. Hareket eden nesnelere bir karede görünüp diğerinde yok olması gözü yorabilecek görüntülere neden olabilmektedir. Uzun pozlama ile hareketli nesnelere görüntüsü biraz dağınık olacağı için geçişlerin gözü rahatsız etme olasılığı daha azdır.

### **3.3.2. Kompozisyonun Ayarlanması**

Time lapse çalışmalarında donanımın hazırlanmasından sonra yapılacak ilk iş kompozisyonu belirlemektir denilebilir. Çerçevenin belirlenmesi, çalışmanın sonucuna doğrudan etki edeceğinden, kompozisyon konusunun iyi bilinmesi gerekmektedir. II. Bölüm'de bahsedilen kompozisyon kuralları göz önünde bulundurularak, uygun kompozisyonlar hazırlanmalıdır. Zira kompozisyon, diğer fotoğraf türlerinde olduğu gibi time lapse çalışmalar için de oldukça önemlidir. Teknik olarak eksiksiz yapılan bir time lapse çalışması, yanlış kompozisyon uygulamalarıyla başarısızlığa uğrayabilmektedir.

### **3.3.2. Zamanlayıcının Ayarlanması**

Zamanlayıcının ayarlanmasından önce bilinmesi gereken hususlardan biri FPS (Frames Per Second) kavramıdır. FPS videoda saniye başına düşen kare sayısıdır. Türkiye'de kullanılan PAL yayın sistemi, 1 saniyede 25 kareden oluşmaktadır. Yani 1 saniyelik time lapse görüntü elde edebilmek için PAL standardında 25 kare fotoğrafa ihtiyaç vardır. Örneğin 30 saniyelik bir kent görüntüsüne ihtiyaç olduğu düşünülerek bir

time lapse çalışma hazırlanmak isteniyorsa, 30 (saniye) x 25 (FPS) = 750 şeklinde hesaplanabilir. Yani 30 saniyelik bir time lapse için 750 fotoğraf çekilmesi gerekmektedir.

### 3.3.4. Çekimlerin Başlaması

Time lapse çekimlerine başlarken hazırlanan donanım ve belirlenen kompozisyondan sonra fotoğraf makinesinin iyi ayarlanması gereklidir. Burada en önemli hususlardan bir fotoğraf makinesinin tüm ayarlamalarının manuel olarak belirlenmesidir. Çekim modu, beyaz ayarı, netlik, diyafram, enstantane gibi ayarlamalar yapılmalı, çekimden önce birkaç deneme ile istenilen görüntü tespit edilmelidir. Aksi takdirde, çekimler farklı zaman dilimlerinde gerçekleştiği için değişen ışık ve renk dengeleri, fotoğrafları doğrudan etkileyecek ve çalışmanın bütünlüğünü bozacaktır.

### 3.3.5. Fotoğrafların Dijital Ortamda İşlenmesi

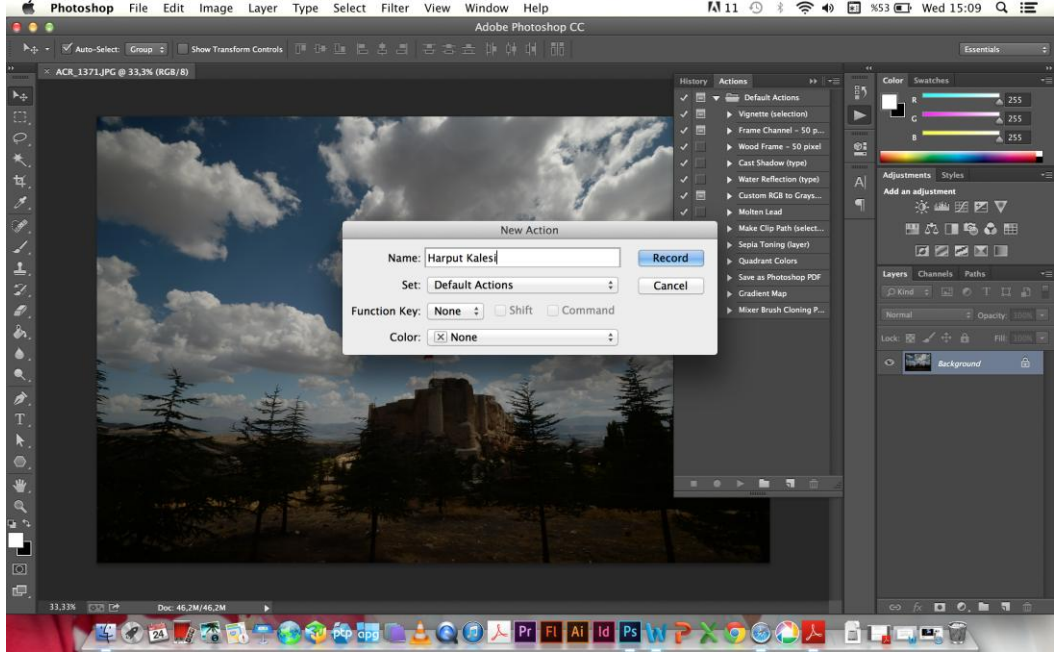
Fotoğraf çekimlerinin tamamlanmasından sonra dijital ortamda işlenmesi aşamasına geçilir. Fotoğrafların işlenmesi için Adobe Photoshop, Adobe Lightroom, gibi herhangi bir fotoğraf işleme yazılımı kullanılabilir. Bu araştırmada Adobe Photoshop CC yazılımı kullanılarak fotoğraflar işlenmiştir.



**Resim 18.** Adobe Photoshop Ekran Görüntüsü

İlk olarak çekilen fotoğraflar gruplandırılır ve aynı açıdan çekilen fotoğraflar aynı klasör içinde tutulur. Fotoğraflardan biri Adobe Photoshop yazılımında açılır.

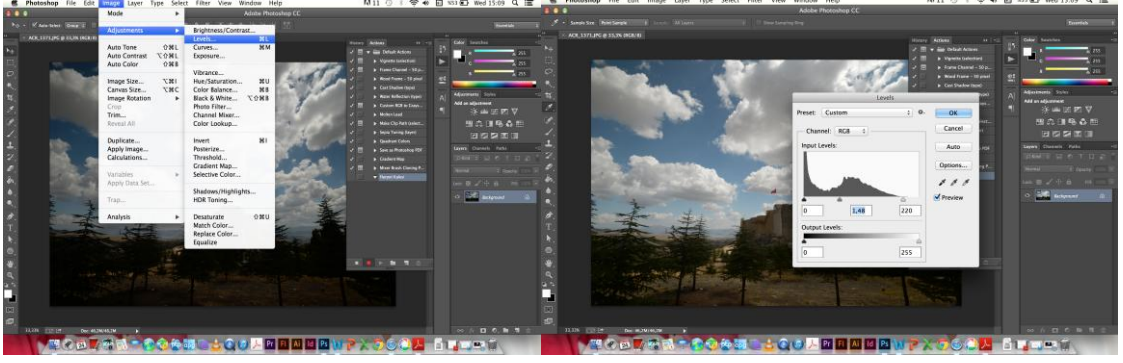
Tüm fotoğraflara aynı işlemi yapmak uzun zaman alacağından, bir fotoğrafa yapılan işlemlerin diğer fotoğraflara da yapılması için, uygulanan komutlar “Actions” panelinden kaydedilmelidir.



**Resim 19.** Adobe Photoshop Ekran Görüntüsü

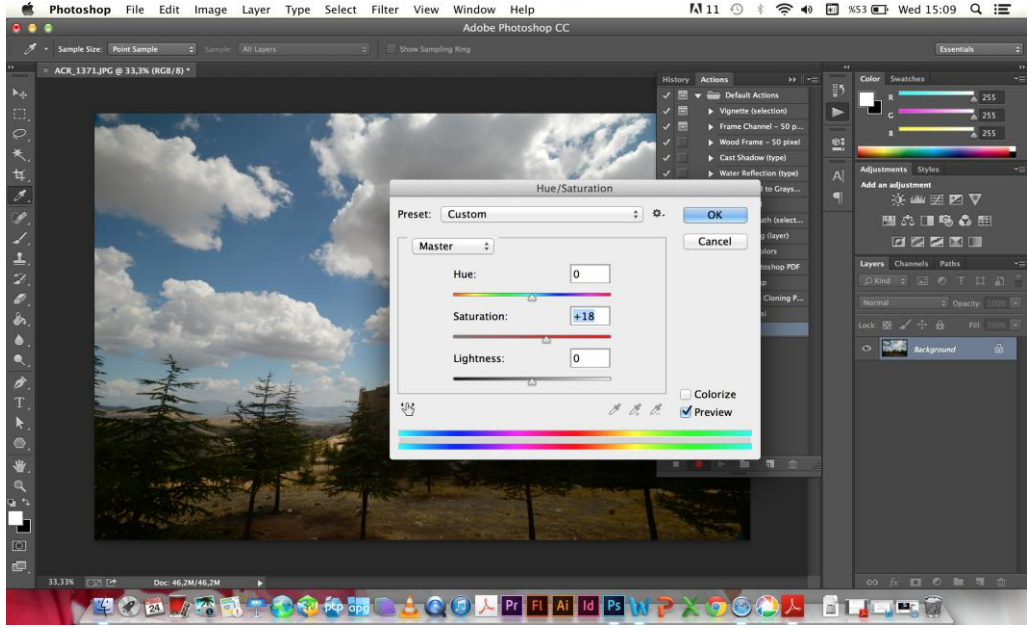
Window → Actions seçenekleri ile Actions paneli açılacaktır. Actions panelinden yapılacak olan işlemlerin kaydı için yeni bir kayıt açılması gerekir. Bunun için Actions panelinin alt kısmında “Create New Action” sekmesi tıklanır. Açılan pencerede “Name” kısmına kaydedilen fotoğraf grubunun adı verilebilir. Bu çalışmada yer alan fotoğraflardan biri olan Harput Kalesi olduğundan, “Name” kısmı ‘Harput Kalesi’ olarak adlandırılmıştır. Artık yapılacak olan işlemler kaydedilecektir.

Bu aşamadan sonra ışık, renk, kontrastlık, keskinlik ve krop gibi temel fotoğraf işleme işlemleri yapılabilir. Fotoğrafın ışık ayarını yapmak için Image → Adjustments → Levels seçenekleri ile açılan pencereden ışık ayarı yapılabilir.



**Resim 20.** Adobe Photoshop Ekran Görüntüsü

Yapılan işlemler sırasıyla Actions panelinde de görünecektir.



**Resim 21.** Adobe Photoshop Ekran Görüntüsü

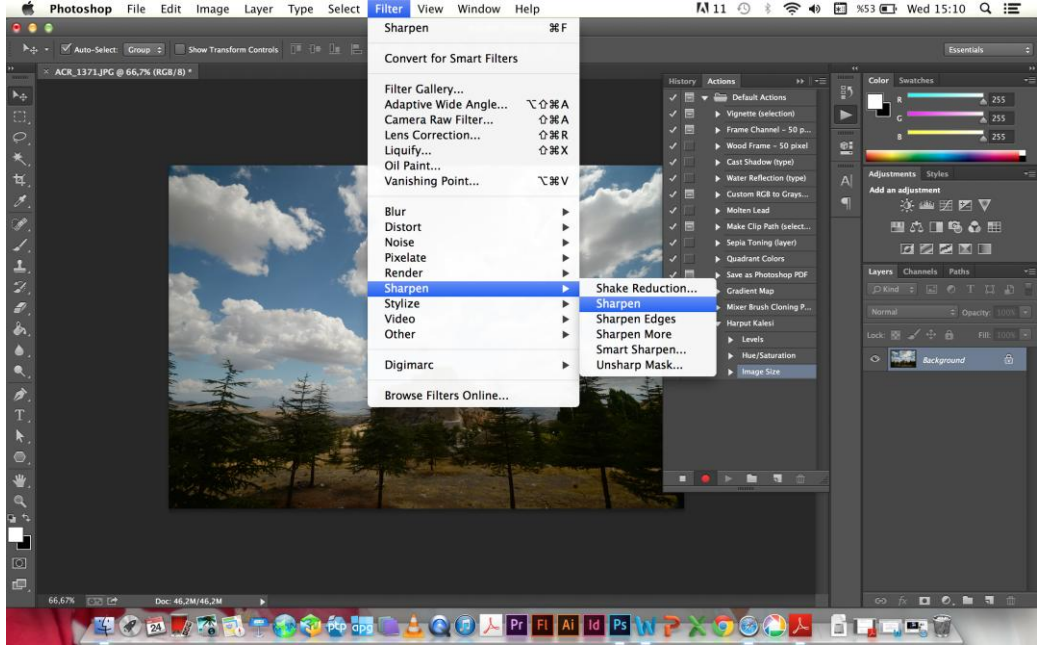
Renk doygunluğu ayarı yapmak için Adjustment → Hue/Saturations seçeneğinden istenilen ayarlar verilir.

Renk doygunluğu ayarlamaları yapıldıktan sonra montaj için daha önce belirlenen ekran ölçüsüne göre fotoğraf ölçeklendirilmelidir. Bu işlem, Image → Image Size seçeneğinden yapılır. Açılan pencerede “Width” ve “Height” kısımları, daha önce belirlenen video ölçüsüne göre ayarlanmalıdır.



**Resim 22.** Adobe Photoshop Ekran Görüntüsü

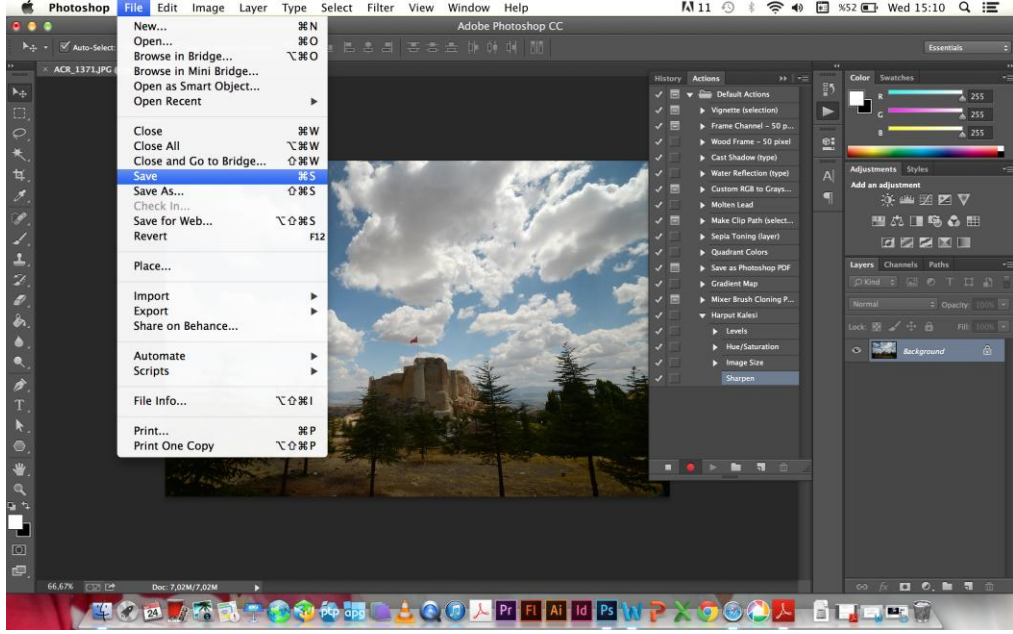
İsteğe bağlı olarak, görüntünün daha keskin ve net görünmesi için Filter → Sharpen → Sharpen seçeneği kullanılabilir.



**Resim 23.** Adobe Photoshop Ekran Görüntüsü

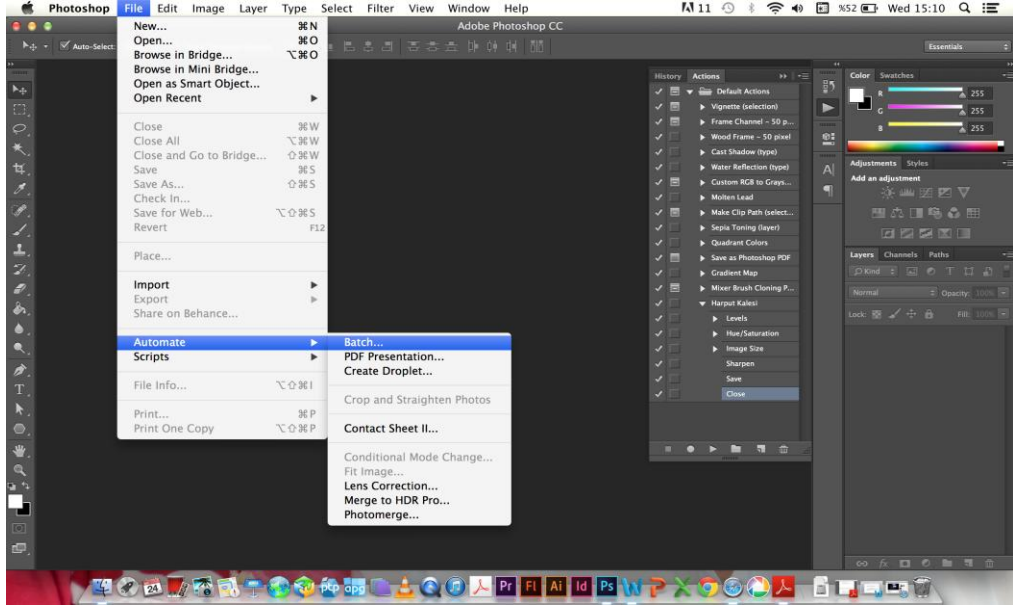
Keskinlik işleminin tamamlanmasından sonra da amaca uygun başka işlemler de uygulanabilir. Bu işlemlerden sonra File → Save seçenekleri kullanılarak fotoğraf

kaydedilir. Fotoğrafların orijinal halleri saklanmak isteniyorsa Save As seçeneği ile farklı kaydedilebilir. Daha sonra fotoğraf kapatılır.



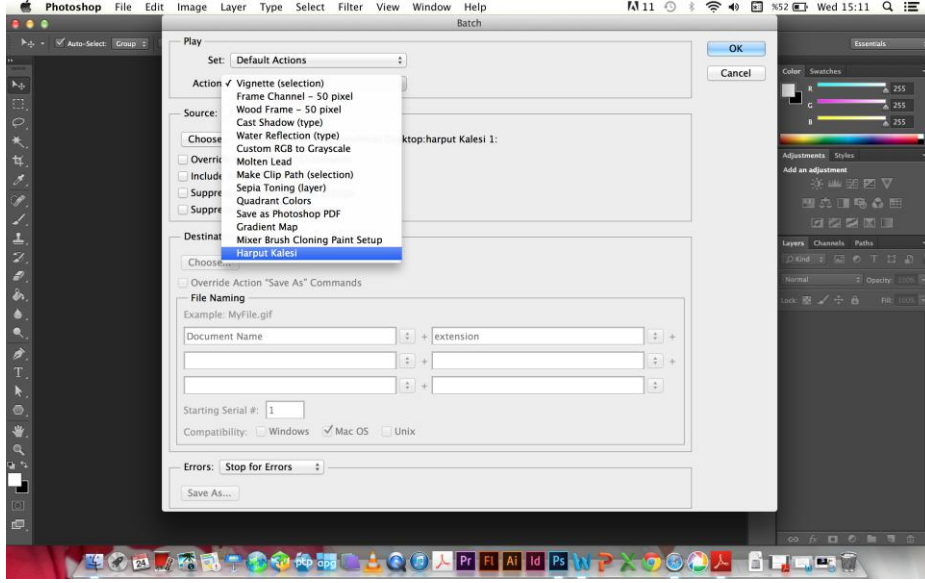
**Resim 24.** Adobe Photoshop Ekran Görüntüsü

Buraya kadar yapılan işlemler Actions paneline Harput Kalesi başlığı altında kaydedilmiş olur. Bundan sonraki aşamada diğer fotoğraflara da aynı işlemler uygulanır. Bunun için File → Automate → Batch seçenekleri takip edilir.



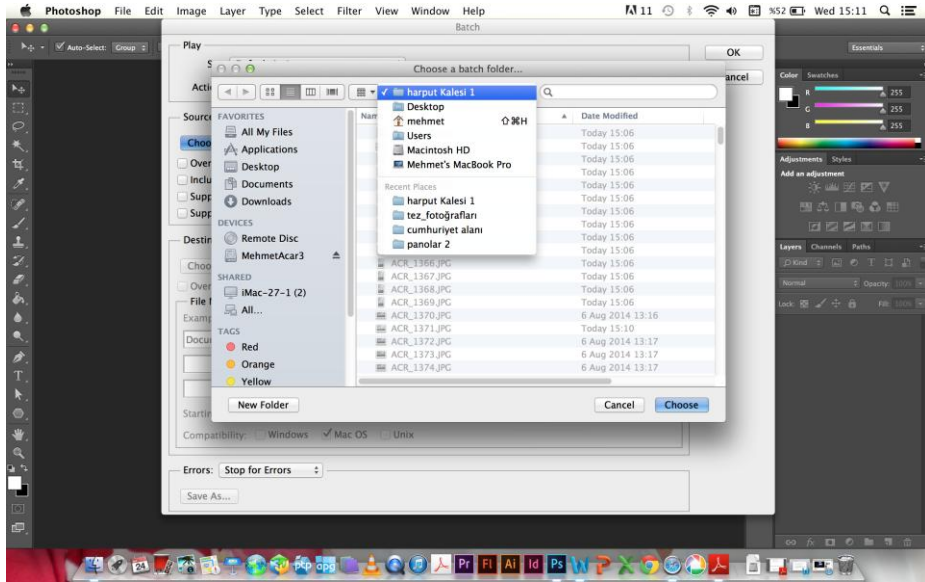
**Resim 25.** Adobe Photoshop Ekran Görüntüsü

Açılan pencereden Action kısmından “Harput Kalesi” diye adlandırılan action belirlenir.



**Resim 26.** Adobe Photoshop Ekran Görüntüsü

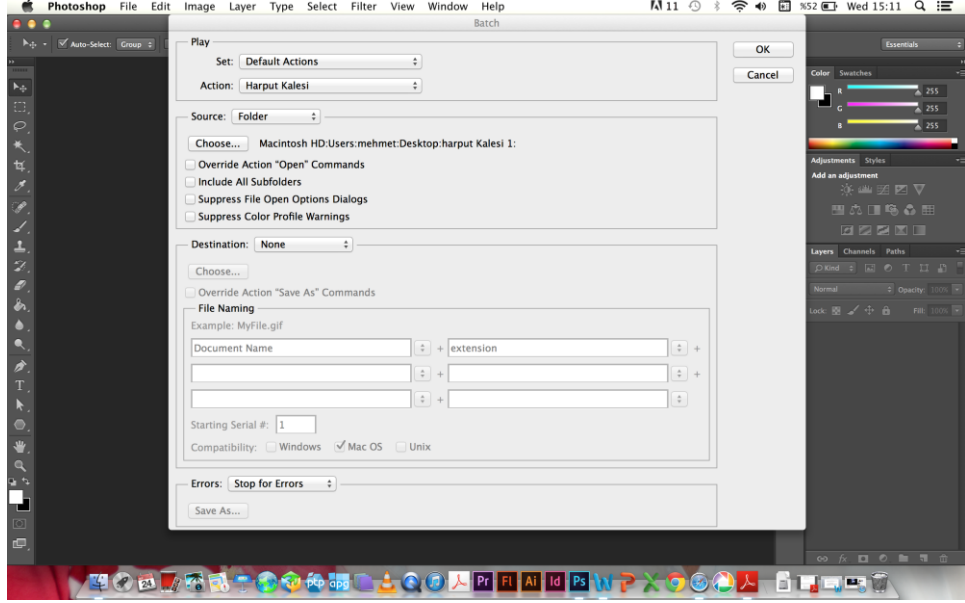
Choose kısmından da yapılacak işlemlerin hangi fotoğraflara uygulanması isteniyorsa o fotoğrafların bulunduğu klasör gösterilir.



**Resim 27.** Adobe Photoshop Ekran Görüntüsü

Son olarak ekran görüntüsü aşağıda verilen fotoğraftaki gibi olacaktır. “Ok” butonu tıklanarak, belirlenen action klasördeki tüm fotoğraflara uygulanacaktır. Bu

işlem, kullanılan bilgisayarın işlemci hızı, belleği ve fotoğrafların sayısına göre farklı sürelerde tamamlanacaktır.



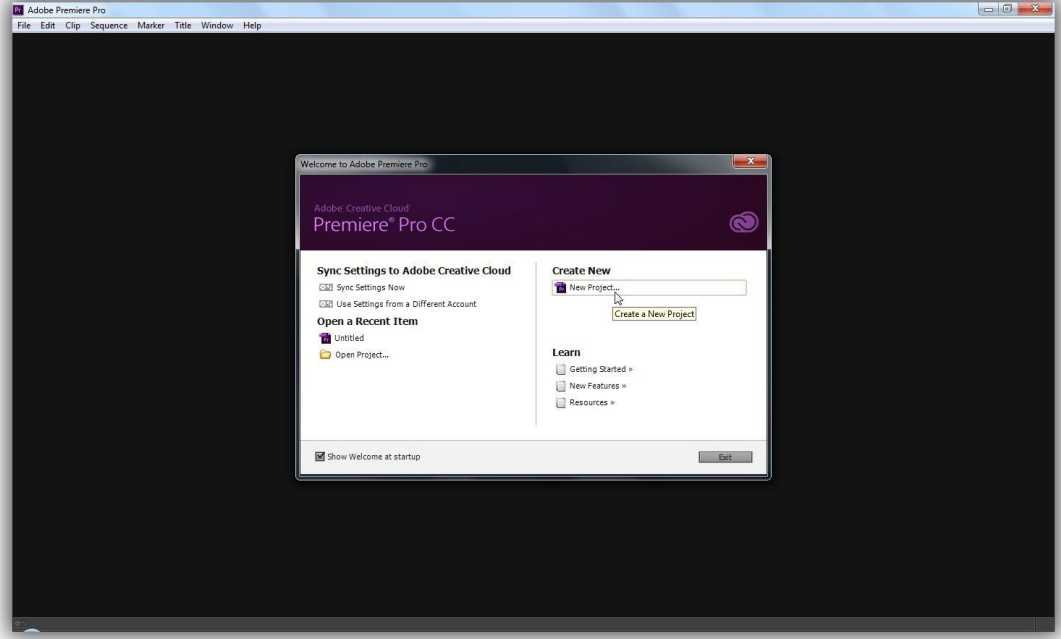
**Resim 28.** Adobe Photoshop Ekran Görüntüsü

Böylece fotoğrafların dijital ortamda işlenmesi süreci sona ererek, montaj aşamasına geçilebilir.

### 3.3.6. Montaj ve Videoya Dönüştürme

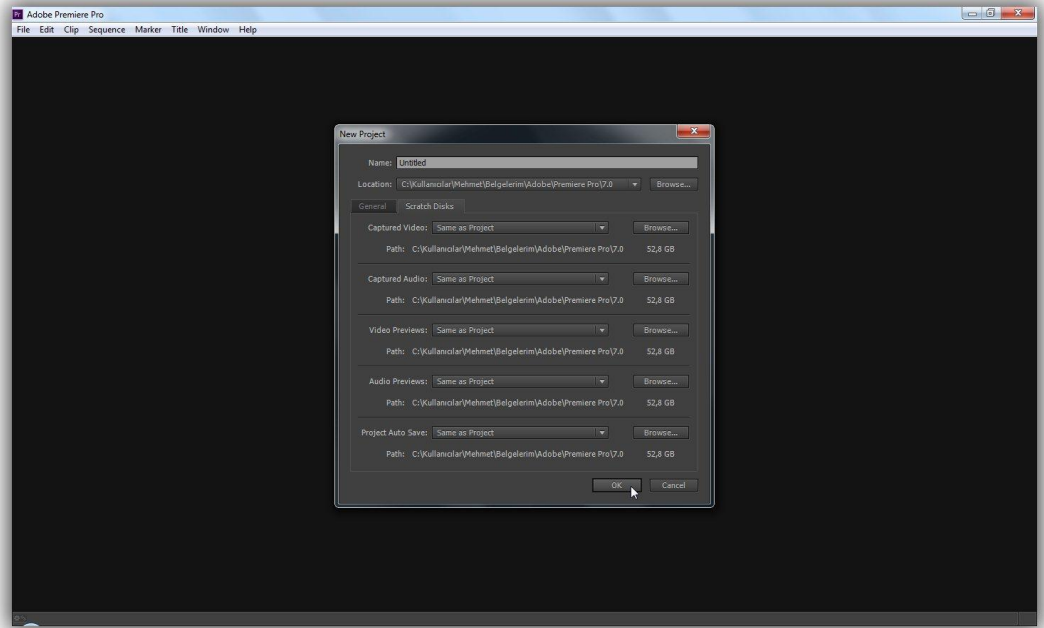
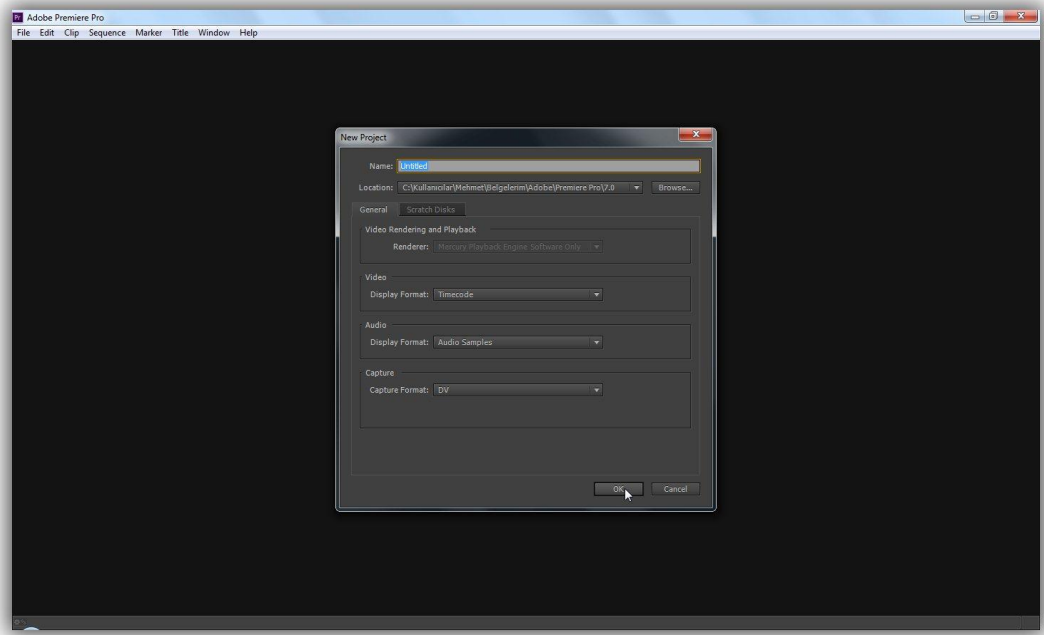
Time lapse çalışmasının son aşaması montaj ve videoya dönüştürme işlemidir. İlk olarak fotoğrafların birleştirilmesi yani montajlanması işlemi gerçekleştirilir. Montaj için Quick Time, Adobe After Effects, Adobe Premiere, Edius gibi herhangi bir montaj yazılımı kullanılabilir. Bu çalışmada Adobe Premiere CC yazılımı kullanılarak fotoğraflar montajlanmış ve videoya dönüştürülmüştür.

Premiere programı açıldığında ilk olarak açılan pencereden “New Project” sekmesi tıklanarak yeni bir proje oluşturulur.



**Resim 29.** Adobe Premiere Ekran Görüntüsü

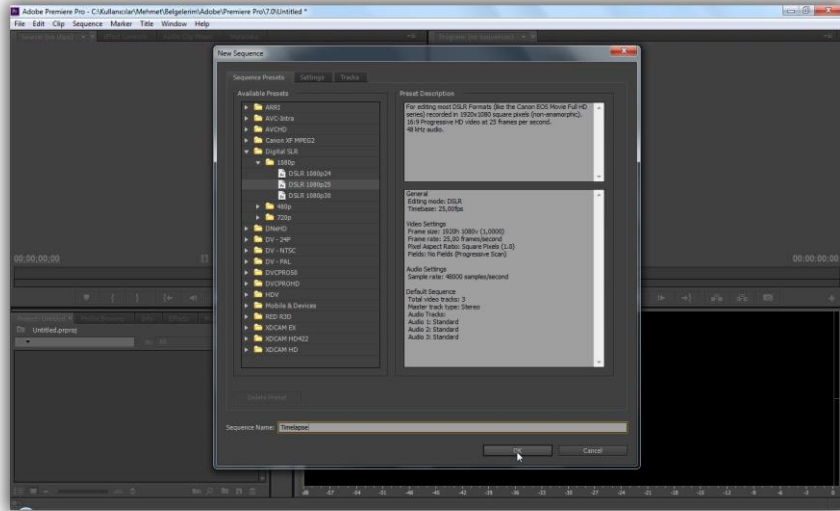
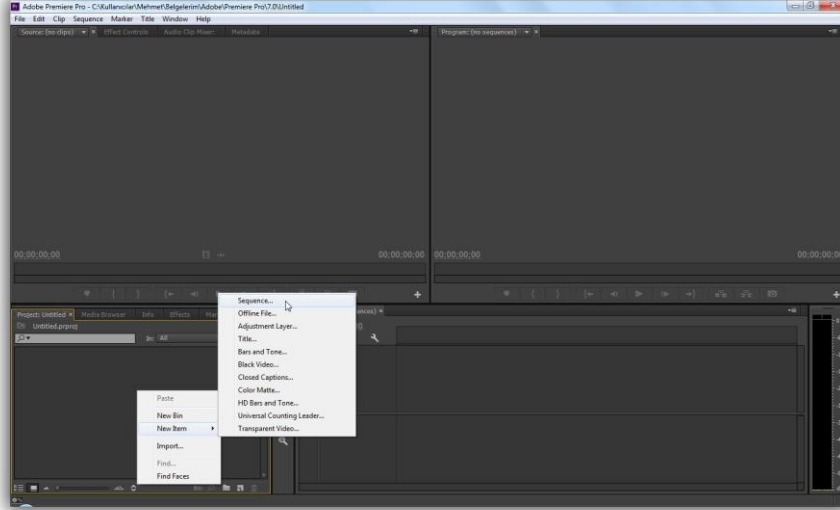
Daha sonra açılan pencerede “Name” kısmına projenin adı yazılarak aynı pencerede bulunan “Scratch Disks” sekmesindeki alanlar “Same as Project olarak belirlenir ve “Ok” butonu tıklanarak yeni bir çalışma alanı açılmış olur.



**Resim 30.** Adobe Premiere Ekran Görüntüsü

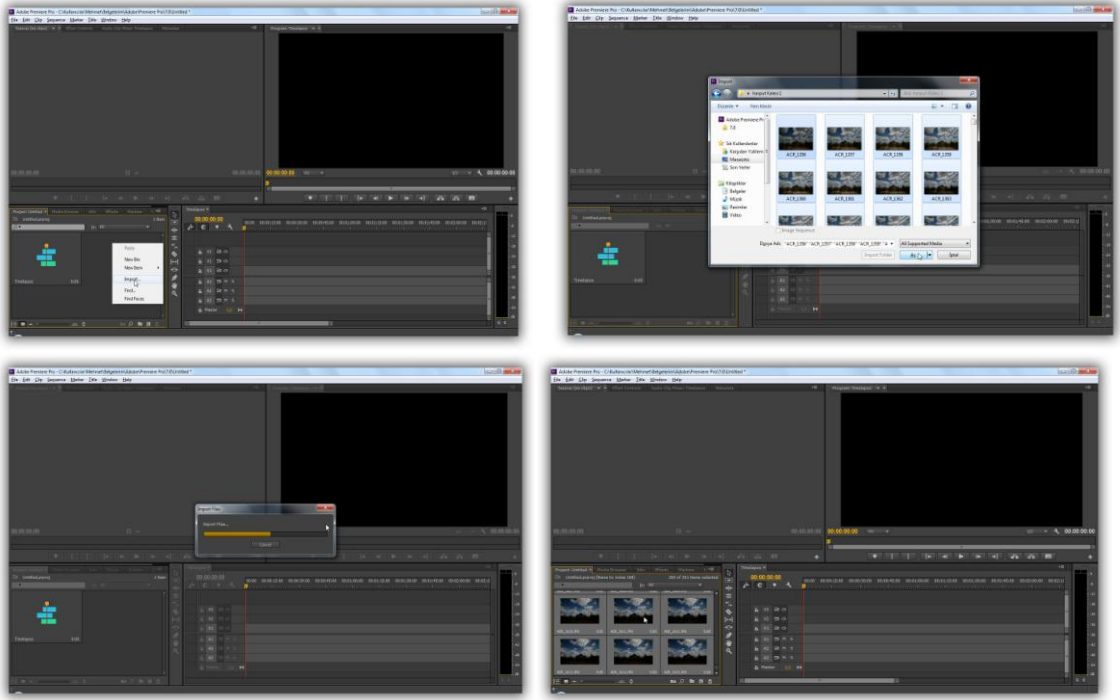
Ekranın sol alt tarafında bulunan “Project: Untitled” paneline sağ tıklanarak New Item → Sequence... takip edilerek açılan pencereye nasıl bir sekans açılması

gerektiğine dair verilerin girilmesi gerekir. Bu noktada çalışmanın özelliğine göre amaca uygun sekans ayarı yapılabilir. Bu çalışmada çekilen fotoğrafların görüntü oranına en yakın video görüntü oranı 16:9'dur. Videoda Full HD (1920x1080px) formatı 16:9 görüntü oranını destekler. Fotoğrafta videodan farklı olarak görüntü alanı tek bir tarama işlemi ile oluşur. Buna progressive görüntü denir. Bu nedenle çalışmada “Sequence Presets” sekmesinden “DSLR → 1080p → 1080p 25” olarak belirlenmiştir. “Sequence Name” kısmına da sekansın adı verilerek yeni sekans açılmış olur.



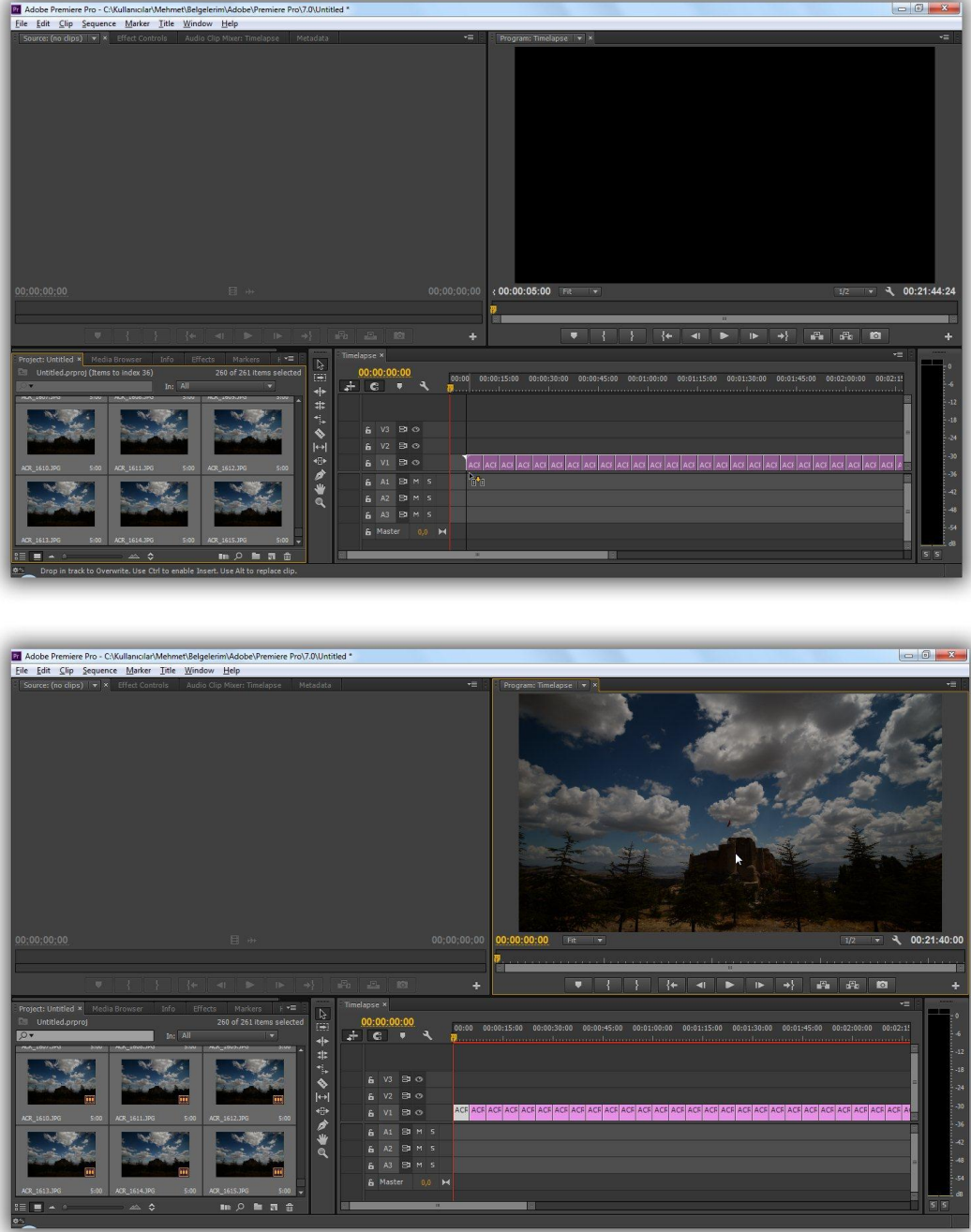
**Resim 31.** Adobe Premiere Ekran Görüntüsü

Yeni sekans oluşturulduktan sonra yine “Project: Untitled” paneline sağ tıklanarak New Item → Import seçenekleri takip edilerek fotoğraflar çalışma içerisine alınır.



**Resim 32.** Adobe Premiere Ekran Görüntüsü

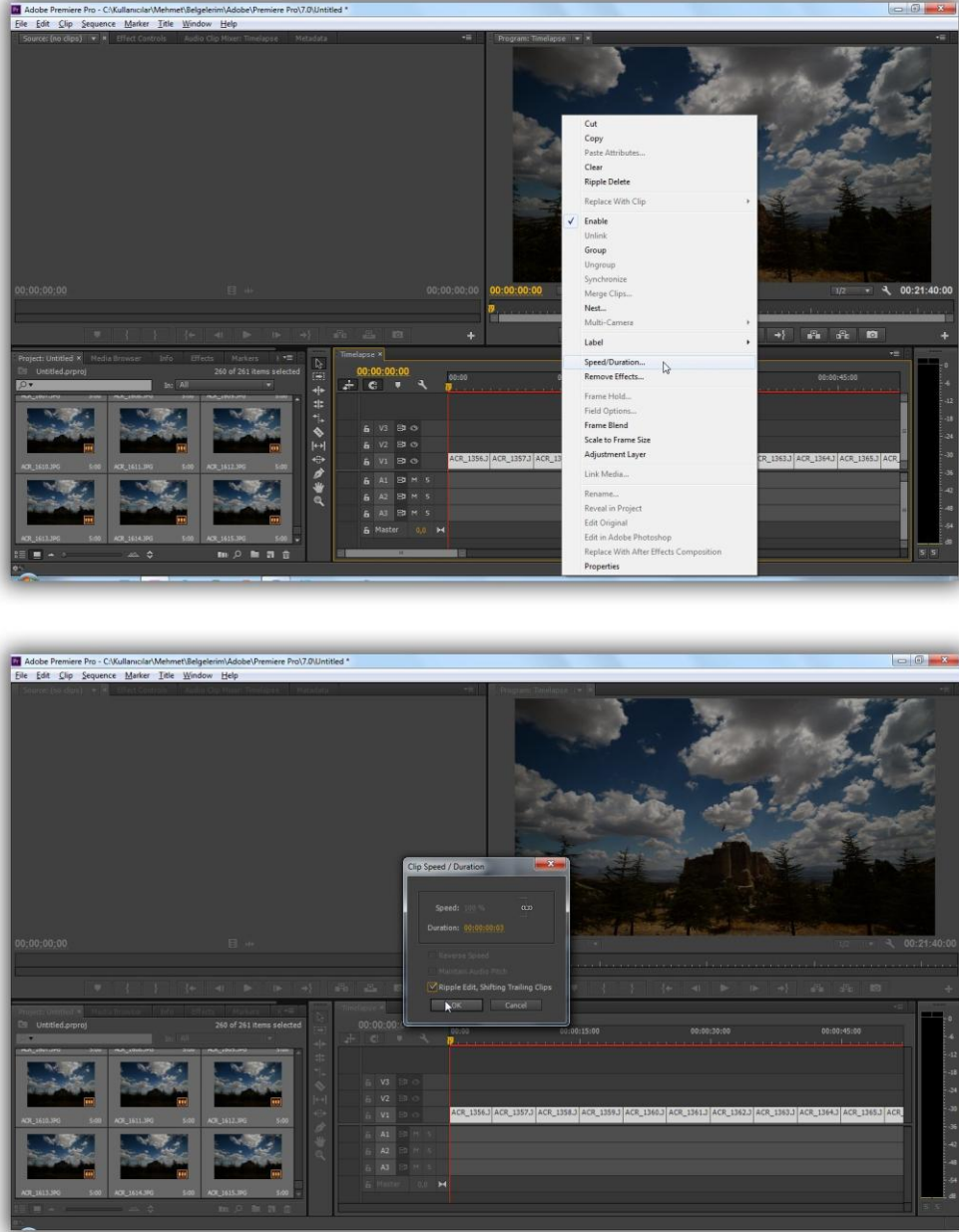
Çalışma içerisine alınan fotoğraflar ekranın sağ alt kısmındaki timeline bölümüne sürüklenerek bırakılır.



**Resim 33.** Adobe Premiere Ekran Görüntüsü

Bu aşamada fotoğrafların arka arkaya hızlı bir şekilde görünmesi için timeline alanındayken Command + A seçeneğiyle tüm fotoğraflar seçili hale getirilir. Daha sonra sağ tıklanarak “Speed/Duration...” seçilir. Açılan pencerede fotoğrafların geçiş hızları belirlenir. Burada verilen değerler sizin nasıl bir çalışma yapmak istediğinize göre değişebilir. Fotoğrafların geçiş hızları “Duration” kısmına girilirken, fotoğraflar

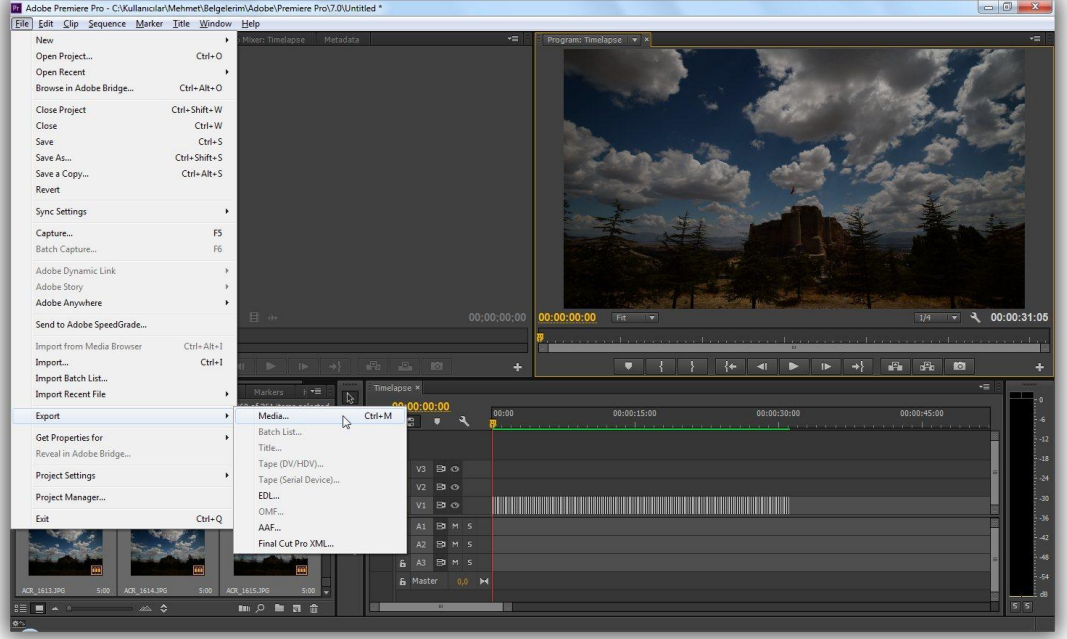
arasında oluşacak zaman boşluklarının kapanması için de “Ripple Edit, Shifting Trailing Clips” seçeneği aktif hale getirilir ve “Ok” butonuna basılır.



**Resim 34.** Adobe Premiere Ekran Görüntüsü

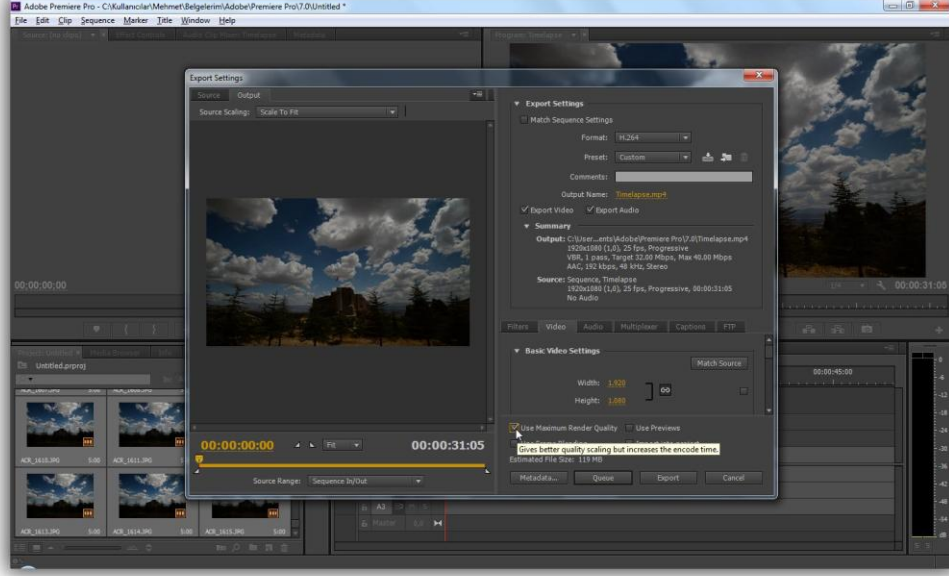
Buraya kadar yapılan işlemler için klavyeden “Enter” tuşlanarak “Render” işleminin gerçekleşmesi sağlanır.

Render tamamlandıktan çalışma artık bir videoya dönüştürülebilir. Bu işlem için de File → Export → Media seçenekleri takip edilir.



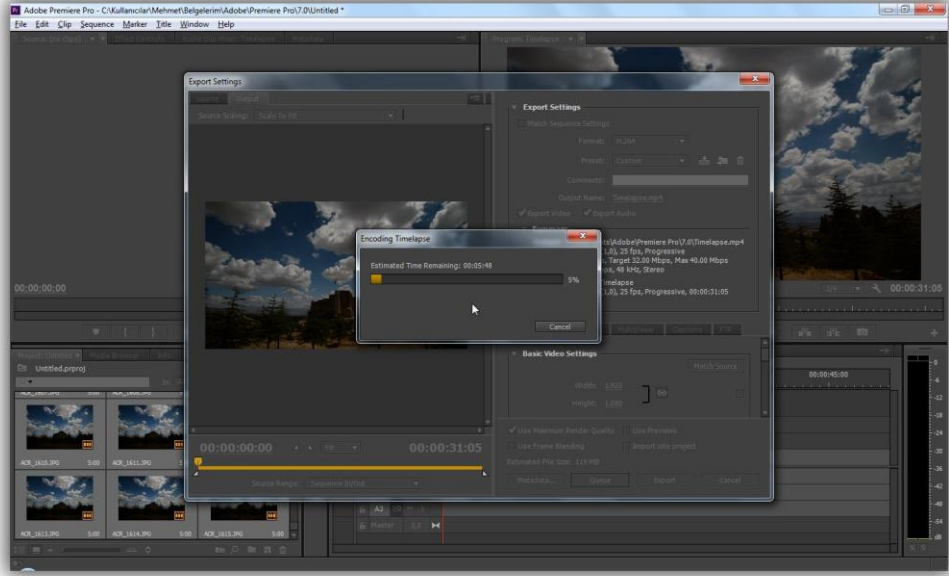
**Resim 35.** Adobe Premiere Ekran Görüntüsü

Açılan pencerede “Export Setting” kısmına nasıl bir video yapılmak isteniyorsa o doğrultuda ayarlamalar yapılır. Farklı export seçenekleri kullanmak mümkündür. Daha önce yapılan ‘sequence preset’ ayarlarında 1080p25 olarak belirlenmişti. Broadcast yayıncılıkta en yüksek görüntü oranını sağlayan format olduğundan dolayı tercih edilmiştir. Bu formatı destekleyen kodekler arasından yüksek kalite ve sıkıştırma oranına sahip olan “H.264” kodeği tercih edilmiştir. Bu noktada amaca uygun farklı kodek seçenekleri kullanılabilir. Yine görüntü kalitesinin yüksek olması istendiğinden “Use Maximum Render Quality” seçeneği aktif hale getirilmiştir.



**Resim 36.** Adobe Premiere Ekran Görüntüsü

Daha sonra “Export” butonu tıklanarak çalışma videoya dönüştürülür. Videoya dönüştürme işlemi, çalışmanın süresi, ekran çözünürlüğü, bilgisayarın işlemcisi ve belleği gibi değişkenlere göre farklılıklar gösterebilir.



**Resim 37.** Adobe Premiere Ekran Görüntüsü

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### 4. ELAZIĞ İLİ

Araştırmanın bu bölümünde örnek uygulamanın yapılacağı Elazığ ili ile ilgili bilgiler yer alacaktır. Görsel tasarımlarda fikirler oluşturulurken tasarımcının konu ile ilgili yeterli bilgiye sahip olması gerekir. Bu bağlamda Elazığ ile ilgili time lapse çalışması yapmadan önce Elazığ'ın mekansal, sosyal, demografik, doğal, tarihi ve kültürel değerleri üzerine bir araştırma yapılmıştır.

“Elazığ yöresi, Doğu Anadolu Bölgesi'nin güneybatısında Yukarı Fırat Bölümünde yer almaktadır. Yüzölçümü, 8.455 km<sup>2</sup>'si kara, 826 km<sup>2</sup>'si baraj ve doğal göl alanları olmak üzere toplam 9.281 km<sup>2</sup>'dir” (Arslantaş, 2013:3).



Şekil 4. Elazığ'ın konumu



Şekil 5. Elazığ İl Haritası

#### 4.1. Tarihçe

Elazığ merkezi yerleşim alanı olarak çok eski olmasa da bölgenin tarihi oldukça eskilere dayanır. Bu nedenle Elazığ'ın tarihi incelenirken daha çok Harput ve yöresi olarak ele alınmalıdır.

Elazığ ve yöresinin yazılı tarihinin Hitit tabletlerindeki bilgilerle aydınlatıldığı görülmektedir. “Harput’un en eski sakinleri M.Ö. 2000 yıllarından itibaren Doğu Anadolu’ya yerleşen Hurriler’dir. Yine tarihi kaynaklara göre Hurriler’den sonra bölgenin Hitit hakimiyeti altına girdiğini görmekteyiz” (Çakmak, 2011:9). Hititler’den sonra M.Ö. 12. ve 7. yüzyıllar arasında yöreye merkezi Van (Tuşpa) olan Urartular hakim olmuştur. “Urartu dönemi ile ilgili olarak, Harput Kalesi başta olmak üzere, Altınova Norşuntepe’de ortaya çıkarılan Urartu yerleşmesi, Palu Kalesi, Karakoçan ve İzoli (Kuşsarayı)’ndaki çivi yazılı kitabeler yöredeki Urartu hakimiyetini açıkça ortaya koymuştur” (www.elazig.gov.tr, 01.09.2014).

Daha sonra bölgede Medler, Persler, Romalılar, Bizanslılar ve Arapların değişik dönemlerde egemen oldukları görülmektedir. Büyük Selçuklu hakimiyetinin Anadolu’ya kayması ile Harput’un Türk Yurdu olmasında en önemli savaşın Malazgirt Meydan Muharebesi olduğu söylenebilir.

Çubukbey tarafından 1085 yılında fethedilen Harput, Türkler tarafından alınmasına kadar önemli bir kale hüvviyetinde kalmış ve Türklerle birlikte büyüyen bir şehir haline gelmiştir.

1110 yılında Artuklu Belek Behram Harput ve yöresini ele geçirerek Artukoğulları dönemini başlatmıştır. Sultan Alparslan’ın kumandanlarından Artuk Bey, “Malazgirt Meydan savaşında bulunmuş ve Selçuklu Devleti’nin çeşitli yüksek mevkilerinde görev almıştır. Artuk Bey’in oğlu İlgazi Bey, Mardin’de “Mardin Artuklularını” ve Sukman bey ise “Hısnı Keyfa Artuklularını” kurmuştur. Artukluların bir kısmı da Harput’ta hüküm sürmüştür” (Buran ve Oğraş, 2003:3). Bunlara da Harput Artukluları denmiştir.

Artuk Beyin torunu Belek Gazi, Harput’ta hüküm sürmüş ve Haçlı seferlerine karşı büyük mücadeleler vermiştir. 1234 yılında I. Alaaddin Keykubad Artuklu hanedanına son vermiştir ve bu tarihten itibaren Harput, Selçuklu Devleti’nin hakimiyeti altına girmiştir.

Selçuklulardan sonra, bölgeye İlhanlılar, Dulkadiroğulları, Akkoyunlular sahip olmuşlardır. 1516 yılında Çaldıran Savaşı ile birlikte Harput, Osmanlıların eline geçmiştir.

“Coğrafi konumu itibariyle tarihin hemen her döneminde önemli bir yerleşim merkezi olan Harput, 1834’te doğu eyaletlerini ıslah etmek üzere görevlendirilen Reşid Mehmed Paşa, ovada yer alan Agavat Mezrası’nı merkez haline getirince, Elazığ

Vilayeti'nin merkezi buraya taşınmıştır. Yeni kurulan şehir önceleri eyalet ve bilahare vilayet merkezi olmuş, bir ara Diyarbakır Vilayeti'ne bağlı bir sancak haline gelmiştir. 1875'te müstakil mutasarrıflık, 1879'da tekrar vilayet olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarında Malatya ve Dersim sancakları da buraya bağlanmış, 1921'de bu iki sancak Elazığ'dan ayrılmıştır” (www.elazig.gov.tr, 01.09.2014).

Günümüzde de Türkiye'nin ve Doğu Anadolu bölgesinin önemli kültür ve turizm şehri olarak varlığını sürdürmektedir.

#### **4.2. Tarihi ve Turistik Yerler**

Elazığ, tarihi ve turistik değerleri bakımından zengin bir coğrafyaya sahiptir. Tarihi boyunca bir çok farklı medeniyete ev sahipliği yapması nedeniyle Harput ve yöresi, tarihi mekanların oldukça fazla olduğu bir bölgedir. Kaleler, hamamlar, camiler, çeşmeler ve türbeler bu mekanların önde gelenleridir.

Harput Kalesi, Harput'un güneydoğusunda kayalar üzerine inşa edilmiştir. Tarih boyunca bölgeye hakim olan devletler tarafından kullanılmış önemli kalelerden biridir. “Kale'nin ön yüzü yaklaşık 75-80, güneyi 150-200, yanları ise 400-450 metre arasında olup, yüksekliği yer yer değişmektedir. Kalenin asıl yapısı M.Ö. takriben 900. yıla aittir. Urartular devrinde yapıldığı bilinmektedir. Bu kale çeşitli tarihlerde onarımlar görmüş ve önemli ölçüde günümüze kadar gelebilmiştir” (www.elazig.bel.tr, 01.09.2014). Son yıllarda Harput Kalesi üzerinde restorasyon çalışmaları yapılarak, yerli ve yabancı turistlerin ilgisine sunulmuştur.



**Resim 38.** Harput Kalesi, (Fotoğraf: H. Mehmet Acar)

Ulu Camii, eğri minaresiyle bölgenin en eski ve önemli tarihi eserlerinden biridir. Türk ahşap sanatının önemli eserlerinden olan minberi, günümüzde yine Harput'ta bulunan Kurşunlu Camii'nde bulunmaktadır. “Dikdörtgen planlı, duvarları moloz taştan, kubbe, kemerler ve minare tuğladan yapılmıştır. İki kapısı bulunmaktadır. İki yanı birbirinden ayrı motiflerle süslü olup, kufi yazılar dikkat çekicidir. Artukoğulları dönemine ait olan bu cami 1156-1157 yıllarında Fahrettin Karaaslan tarafından yaptırılmıştır” (www.elazig.bel.tr, 01.09.2014).



**Resim 39.** Ulu Camii, (Fotoğraf: H. Mehmet Acar)

Arap Baba, halk arasında efsaneleriyle bilinen, çürümemiş cesediyle Harput'ta bulunan türbelerden biridir. Arap Baba'nın cesedi, türbe içinde yer alan, üzeri yeşil kumaşla örtülü, camdan bir sanduka içerisinde bulunmaktadır. Türbe, Arap Baba Mescidi kitabesinde yer alan bilgilere göre 1279 yılında Selçuklu hükümdarı III. Gıyasettin Keyhüsrev zamanında Yusuf Bin Arap Şah Bin Şaban tarafından yaptırılmıştır. "Minaresi dıştan türbe ile mescidin tam orta kısmına gelen bölümde yapılmıştır. Kapısı mescidin içindedir. Kaidesi alttan beş sıra taş üstünde alçı ve sıva izi görülen ve hemen hiçbir Selçuklu Mescidinde bulunmayan, emsalsiz sırça bordürlüdür. Mescit kare planlıdır. Selçuk üçgenleri ile kubbeye geçilir" (Çakmak, 2011:23).



**Resim 40.** Arap Baba Türbesi (Fotoğraf: H. Mehmet Acar)

“Tarihi Harput şehrinde M.S. 179 yılında yapılan Meryem Ana Kilisesi, Harput kalesinin doğusunda bulunmaktadır. Zemini ile arka duvarını Harput kalesinin üzerine yapıldığı kaya teşkil etmektedir. Kilise 150m<sup>2</sup> büyüklüğünde taştan yapılmıştır” (www.elazig.bel.tr, 01.09.2014). 1999 yılında bakımı yapılarak ibadet ve ziyarete açılmıştır.

Palu Kalesi, Elazığ’ın Palu ilçesinde bulunan, birçok farklı medeniyetin izlerini taşıyan önemli tarihi eserlerden biridir. Murat Nehri kenarında oluşu, kuzey ve batısının sarp olması, ele geçirilmesi zor bir kale haline getirmiştir. “Palu Kalesi’nde Urartu dönemine ait birçok eser günümüze kadar ulaşmıştır. Kitabe, kaya mezarları, kaya tünelleri, tapınaklar, su sarnıçları, tapınma nişleri, kaya merdivenleri ve kaya ambarları gibi yeryüzünde örneğine az rastlanan birçok yapı mevcuttur” (www.palu.gov.tr, 02.09.2014).



**Resim 41.** Palu Kalesi üzerinde hamam, cami, türbe vb. birçok tarihi yapı bulunmaktadır. (Fotoğraf: H. Mehmet Acar)

Pertek Kalesi, ilk zamanlar Murat Nehri'nin kenarında yer alırken, Keban Barajı'nın yapımından sonra, etrafı sularla çevrili bir ada haline gelmiştir. "Kale kesme ve moloz taştan yapılmıştır. Çevresindeki kayalardan da savunma amaçlı olarak yararlanılmıştır. Kale iç içe iki surdan meydana gelmiştir. Kuzeybatısındaki bir kapıdan iç kaleye girilmektedir. Güney duvarında da yer yer taşlar arasında mavi renkte çini parçaları ile karşılaşmıştır." (www.e-tarih.org, 02.09.2014). Günümüze kale içerisindeki büyük bir sarnıç ile küçük yapılara ait kalıntılar gelebilmiştir.

Balakgazi Heykeli, "1964 yılında Elazığ'lı heykeltıraş Nurettin Orhan tarafından yapılmıştır. Balakgazi parkı içerisinde bulunan bu anıt Oğuzların Kayı boylarından ve Sultan Alparslan'ın kumandanlarından olan Artuk Bey'in torunu (Behram Bey'in oğlu) Belek Gazi'ye aittir" (www.elazig.bel.tr, 01.09.2014).



**Resim 42.** Belek Gazi Anıtı (Fotoğraf: H. Mehmet Acar)

Dabakhane, Harput'ta kalenin kuzeyinde yer alan hamam olarak inşa edilmiş tarihi yapılardan biridir. “Sıcaklığı 5°C olan su renksiz, kokusuz, berrak, içme suyu kriterlerine uygun olup, iletkenliği 410mg ve PH 7,9'dur. İçerisinde sodyum, potasyum, karbonat, sülfat, klorür, iyodür, amonyak, nitrat ve nitrit bulunur” (www.elazig.bel.tr, 01.09.2014). Günümüzde de yerli ve yabancı turistlerin ilgi gösterdiği Dabakhane, faaliyetine devam etmektedir.

Keban Barajı, Elazığ'ın Keban ilçesinde bulunan Türkiye'nin önemli barajlarından biridir. Keban Baraj Gölü ise Türkiye'nin en büyük ikinci yapay gölüdür. “1965 yılında yapımına başlanılmıştır. 1974 yılında ilk 4 büyük tribünü, 1981 yılında da diğer 4 tribünü devreye girmiştir. Barajın yıllık enerji üretimi 6 Milyar KW/Saat'dir. Kurulduğunda Türkiye'de üretilen elektriğin %20'sini tek başına karşılayan santral, şu an tüketilen toplam elektriğin %8'ini karşılamaktadır” (www.dsi.gov.tr, 15.11.2014). Elektrik üretiminin yanında göl ve akarsu taraflarında balıkçılık yapılmaktadır.



**Resim 43.** Keban Barajı, (Fotoğraf: H. Mehmet Acar)

Hazar Gölü, Elazığ’ın güneyinde yer alan Hazarbaba ve Master dağları arasında bulunan tektonik bir göldür. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinin önemli turizm alanlarından biridir. “Uzunluğu 22 km, genişliği 5-6 km. olan göl, günün her saatinde değişik görünüm kazanarak mavinin ve yeşilin her tonunu gösterir. Suyu berrak, sodasız ve tuzsuzdur” (www.elazig.gov.tr 15.11.2014). Hazar Gölü’nde “sualtı arkeologları tarafından yapılan çalışmalar sonucunda, 11. yüzyıla ait bir yerleşim yerinin izleri bulundu. Evliya Çelebi’nin de Seyahatname’sinde de adı geçen, sular altındaki yerleşim bölgesi pek çok özelliği ile bölgenin tek örneği sayılıyor” (Çakmak, 2011:29).



**Resim 44.** Hazar Gölü (Fotoğraf: H. Mehmet Acar)

Buzluk mağarası, Harput'un kuzeydoğusunda yer alan büyük bir mağaradır. "Buzluk mağaralarının, jeomorfolojik yapısı nedeniyle burada gerçekleşen klimatolojik şartlar ve hava sirkülasyonu özelliğinden dolayı yaz ayları içinde doğal olarak tabakalar sarkıt ve dikitler halinde, bazı kısımlarında bal peteğini andıran buz tabakaları oluşmaktadır. Kış aylarında ise tam tersine sıcak hava oluşur" (www.elazig.bel.tr, 01.09.2014). Mağaranın tarihinin Harput'un tarihi kadar eski olduğu, Harput'un ilk sahipleri olan Urartular dönemine kadar uzandığı bilinmektedir.

### **4.3. Elazığ'da Kültür**

Elazığ, tarihi mekanlarının yanında, Çaydaçıra halk oyunu, orcik şekeri, Ağın leblebisi, çedene kahvesi, öküzgözü üzümü, el sanatları, kürsübaşı geceleri ve musiki gibi kültürel değerlerin yer aldığı bir ildir. Tarihi boyunca farklı toplumlara ev sahipliği yapan Harput, kültürel anlamda da zengin bir yöredir. Örf, adet, gelenek ve görenekleri ile bu zenginliğini göstermektedir.

Elazığ'da kültür deyince ilk akla gelenler Harput Musikisi ve halk oyunlarıdır. Elazığ'da icra edilen müzik çevre illerdekilere göre farklılık göstermektedir. Bu farklılık, "Harput'un idari bir merkez olması nedeniyle saray müziğinin bu yöreye hakim olması ile izah edilebilir" (Özer, Kaya, Kazazoğlu, ve Bircan, 2004: 31). Klarnet,

davul, cümbüş, keman, kanun, ud, darbuka ve tef yörede kullanılan müzik aletleridir. Özellikle klarnet, Harput müziğinin vazgeçilmez enstrümanlarından biridir ve yöre halkı tarafından ‘gırnata’ olarak adlandırılır.

Elazığ’ın önemli kültürel faaliyetlerinden biri de Kürsübaşı eğlenceleridir. “Eski Harput evlerinde kış mevsiminde kullanılan adeta soba görevi yapan özel olarak düzenlenmiş kürsü etrafında ısınmak sohbet etmek eğlenmek amacıyla bir araya gelinmesine kürsübaşı denilir” (Çakmak, 2011:36). Kürsübaşı’nın bu özellikleri günümüze kadar ulaşmıştır. Fakat daha çok sohbet ve eğlence amaçlı düzenlenmektedir.

Yörede, başta Çayda Çıra olmak üzere Halay, Avreş, Keçike, Çepik, Temirağa, Delilo, Büyük Ceviz, Tamzara, Nure, Güvercin, Kılıç - Kalkan, Şeve Kıрма, Çiftetelli, Ağırlama, Çikçiko, Habudiyar, Gelin Oyunu ve Üç Ayak gibi halk oyunları oynanır. Bunların dünyaca ünlü olanı, mumlarla oynanan Çayda Çıra oyunudur.



**Resim 45.** Çayda Çıra Oyunu (Fotoğraf: Helene Eriksen)

Çayda Çıra oyunu, Elazığ’ın simgelerinden biri haline gelmiştir. Çayda Çıra oyununun çıkışı tam olarak bilinmemekle beraber halk arasında bazı efsaneleşmiş hikayeleri bulunmaktadır. “Oyun, orijini itibarıyla aydınlatma amacı güdülen ortaya çıkmıştır” (Çakmak, 2011: 32). Çayda Çıra oyunu, “düğünlerde kına gecelerinde ve belli başlı eğlencelerde mutlaka oynanır. Oyunu kadın erkek birlikte veya ayrı ayrı

oyunlar. Her iki elde tutulan tabaklar içine kına ve çamura dikilmiş yanan mumlarla oynanan kıvrak ve neşeli bir oyundur” (Özer, Kaya, Kazazoğlu, ve Bircan, 2004: 67).

Elazığ’ın önemli kültürel değerlerinden biri de mutfağıdır. Elazığ mutfağı, oldukça zengin yemek çeşitlerine sahiptir. 150’ye yakın yemek çeşidi ile Türkiye’nin en zengin mutfaklarından biridir. Kurutulmuş kayısı, dut, erik, armut, elma gibi meyvelerin yanında orcik adı verilen pekmeze yapılan cevizli sucuk da yöre insanı tarafından tüketilen ve misafire ikram edilen ürünler arasında yer alır. Menengiç ile yapılan ‘çedene kahvesi’ de özellikle kış aylarında tüketilen yöresel bir içecektir. Bu yöresel ürünler, Elazığ’ın eski çarşılarından biri olan ‘Kapalı Çarşı’ başta olmak üzere hemen her alışveriş merkezinde bulunabilmektedir.



**Resim 46.** Elazığ Kapalı Çarşı (Fotoğraf: H. Mehmet Acar)

Geleneksel el sanatları, Harput’un en eski ekonomik kaynaklarından biridir. “Sanayileşme ve bunun getirdiği ekonomik değerler ve toplumsal değişiklikler, gelenekselliği ağır basan el sanatlarının kiminin tamamen yok olmasına (ipekçilik, yemenicilik, keçecilik, debakçılık, kökboyacılığı, bakırcılık, halk mimarisi oymacılık ve çit baskıcılığı bunların arasındadır), kiminin de azalmasına neden olmuştur” (Özel, 2008:31). Günümüzde geleneksel el sanatları varlığını sürdürse de çok azı devam etmektedir.

Elazığ’da kültürün önemli bir parçası da Harput Ağzı’dır. "Türkü, mani, hoyrat,

atasözü, masal, deyim, ninni gibi sözlü edebiyat ürünleri ile günümüze ulaşan Harput ağzı, hala canlı bir biçimde gerek merkez ve merkeze bağlı köylerde gerekse Ağın, Keban, Maden, Sivrice, Pertek, Çemişgezek, Hozat, Kemaliye, Arapgir yörelerinde çok az farklılıkla kullanılmaktadır” ([www.elazigkulturturizm.gov.tr](http://www.elazigkulturturizm.gov.tr),02.09.2014). Ancak, eğitim öğretimin yaygınlaşması ve toplumsal hayattaki gelişmeler, dili de etkilemiştir. Harput ağzı konuşmaların ve yazılı anlatımların günümüzde azaldığı görülmektedir.

## SONUÇ VE ÖNERİLER

Görsel iletişim çalışmalarının en önemli hammaddesi fikirdir. Tasarımcılar, herhangi bir konu üzerinde fikir üretirken o konu hakkında bilgi edinmelidirler. Tasarımcının konu üzerinde yapacağı araştırma, ortaya çıkacak olan çalışmayı etkileyecektir. Bu nedenle araştırmanın kuramsal bölümünde, görsel iletişim, time lapse, fotoğraf ve fotoğrafın tarihsel gelişim sürecinden, görsel iletişim aracı olarak kullanılmasına; time lapse fotoğrafların teknik ve estetik boyutlarına kadar çok yönlü ve kapsamlı bilgiler edinilmiştir. Örnek uygulamanın yapıldığı Elazığ ile ilgili araştırma yapılarak, yörenin tarihi ve kültürü hakkında bilgiler elde edilmiştir.

Grafik tasarım çalışmalarının önemli unsurlarından biri de görsel iletişim araçlarıdır. Görsel iletişim araçları amaca uygun bir biçimde kullanıldığında, ortaya çıkan tasarımlar, hedef kitle ile etkili bir şekilde iletişim kurabilmektedir. Grafik sanatçıların çalışmalarında sıklıkla kullandığı önemli görsel iletişim araçlarından biri de fotoğraftır.

Fotoğraf, tarihi boyunca insanoğlunu etkileyen önemli bir sanat alanı olarak karşımıza çıkmıştır. Fotoğraf sanatçıları, duygu ve düşüncelerini fotoğrafın çeşitli teknikleriyle yansıtmaya çalışmışlardır. Fotoğrafın, tarih boyunca çeşitli işlevlerde kullanıldığı da görülmektedir. Bazen bir belge, bir sanat ürünü, afişte kullanılan bir tasarım elemanı veya gazete sayfasında bir haber unsuru olarak kendini göstermiştir. Fotoğrafın bu farklı rolleri, beraberinde farklı teknikleri de doğurmuştur. Bu tekniklerden biri de time lapse tekniğidir. Araştırmada fotoğraf, bir görsel iletişim aracı olarak kullanılmış, sanatsal bakış açıları geliştirilerek, time lapse tekniğinin nasıl yapılması gerektiği gösterilmeye çalışılmıştır. Hazırlanan uygulama, Elazığ'ın tarihi ve kültürel değerlerini gösterirken, sanat ve estetik kaygı ile görsel iletişim aracı olduğu düşüncesi doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, fotoğrafın tarihsel gelişim süreci incelenmiş, fotoğrafın temel konularından biri olan kompozisyon irdelenmiştir.

Time lapse çalışmaların sinemada, televizyonda, reklamlarda, tanıtım filmlerinde ve özellikle belgesellerde sıkça kullanıldığı görülmektedir. Zamanın akışı, time lapse çalışmalarıyla birlikte etkili bir şekilde izleyiciyle buluşmuştur. Time lapse çalışmaların, sanat ürünü olduğu kadar, aynı zamanda bir görsel iletişim aracı olarak da karşımıza çıktığı görülmektedir. Aynı zamanda bu çalışma ile Elazığ ilinin tanıtımına da zamanın büyüğü geçişleriyle katkı sağlandığı düşünülmektedir.

Elazığ'ın tarihi dokusu, kültürü, iklimi ve coğrafyası ile time lapse fotoğraflar için elverişli bir bölge olduğu söylenebilir. Farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış olması, medeniyetlerin hüküm sürdüğü dönemlerde siyasi bir öneme sahip olması nedeniyle birçok tarihi mekanı barındırdığı, bunun bir yansıması olarak da kültürel anlamda da bir zenginliğinin olduğu saptanmıştır. Önceleri karasal iklimin hakim olduğu bölgede, Keban Barajı'nın tamamlanmasıyla iklim, ılıman bir yapıya dönüşmüştür. Buna bağlı olarak, gökyüzünde oluşan renkler ve bulutların oluşturduğu hareketler, time lapse çalışmalar için oldukça elverişli görüntüler vermektedir. Coğrafi olarak ovaların, akarsuların, dağların, tepelerin, ormanlık alanların, doğal ve yapay göllerin bulunduğu bölgede, time lapse fotoğraflar elde etmek için yeterli çeşitliliğe sahip olduğu gözlenmiştir. Aynı mekanların farklı zamanlarda farklı etkilerde fotoğraflar verdiği izlenmiştir. Örneğin, Harput Kalesi ile ilgili bölümlerde çekilen fotoğraflar, farklı zaman ve açılardan çekilmiştir. Böylece aynı mekanda farklı etkiler uyandıracak görüntüler elde edilmeye çalışılmıştır.

Uygulamanın içerikle uyumlu olabilmesi, kuramsal çerçevenin oluşturulması ile doğru orantılıdır. Kuramsal hazırlık aşamasında elde edilen veriler uygulamaya ışık tutmuş ve hangi kadrajın ne zaman çekilmesi gerektiğinin belirlenmesine yardımcı olmuştur. Çekimler yapılırken, öncelikli olarak görsel iletişim bağlamında düşünülmüş, sanatsal ve estetik kaygılarla kadrajlar belirlenmiştir. Araştırmanın II. Bölümünde verilen kompozisyon konusu temel alınarak, nasıl bir çerçeve oluşturulması gerektiği saptanmıştır. Aynı zamanda fikir aşamasındaki görüntülerin elde edilebilmesi için uygun malzeme kullanımının önemi kendini fazlasıyla hissettirmiştir. Dış mekanların çekimlerinde daha çok geniş açılı lensler, detay çekimlerde ise dar açılı lensler kullanılmıştır.

Bu çalışma için Elazığ ve çevresinde, yaklaşık 30 bin adet fotoğraf çekilmiştir. Fotoğraflar arasından yaklaşık 21 bin adet fotoğraf seçilerek time lapse görüntü için kullanılmıştır. Ayrıca, çalışmada 56 farklı plandan çekimler yapılmıştır. Fotoğraf çekimlerine başlamadan önce fotoğraflanması gereken yerler tespit edilerek, önce deneme çekimleri yapıp, doğru ışık ve doğru kadrajın tespit edilmesi sağlanmıştır.

Çalışmanın içeriğini Elazığ ve yöresi teşkil ettiği için yörenin sosyal ve kültürel özelliklerini yansıtan unsurlar tespit edilmiş; çalışmada yer alacak her bir bölüm için farklı zaman ve açılar değerlendirilmiştir. Örneğin; Hazar Gölü görüntülenirken öğleden sonra çekimlere başlanarak güneşin batışı beklenmiştir. Buna karşın, PTT

Meydanı'ndaki hareketliliğin gösterilmesi için öğlen saatleri tercih edilmiştir. Zaman aralıkları belirlenirken, o mekanda cereyan eden olayların yoğunluğu ve hızları göz önünde bulundurulmuştur. Hızın ve hareketin yoğun olduğu bölgelerde, hareketin akıcı olabilmesi için çekimler arasındaki süre kısa tutulurken, hızın ve hareketin yavaş olduğu yerlerde iki fotoğraf arasındaki süre artırılmıştır. Hızın ve hareketin yoğunluğu belirlenirken, fotoğraf makinesinin hareket eden nesnelere olan uzaklığı da önem arz etmektedir. Çünkü hareket eden nesnelere fotoğraf makinesinden uzaklaştıkça, fotoğraf makinesine göre hızları azalmaktadır. Bu nedenle doğru sonuç alınması açısından, fotoğraflanacak mekan ile fotoğraf makinesi arasındaki mesafenin düşünülüp ona göre ayarlamaların yapılması önemlidir. Hareket eden nesnelere ve hızın az olduğu zamanlarda slider kullanılarak görüntüye hareket verilmesi sağlanmıştır.

Fotoğraf çekimleri yapılırken farklı malzemelerin kullanılmasının yanında farklı fotoğraf teknikleri de kullanılmıştır. Hızın ve hareketin daha akışkan bir biçimde görünmesi için bazı bölümlerde uzun pozlama yapılmıştır. Özellikle gece çekimlerinde uzun pozlama ile araçların kadraj üzerinde yarattığı ışık çizgileri arka arkaya izlendiğinde, ışıkların yolda bıraktığı izler, hareket etkisini artırmıştır. Yine uzun pozlama ile Çırçır Şelalesi fotoğrafında suyun hareketinin yumuşak bir yapıda gösterilmesi sağlanmıştır. Kapalı Çarşı'da çekilen fotoğraflarda pozlama süresi, yürüyen insanların hareketinden daha uzun olduğu için, insanların hareketleri fotoğraf üzerinde netsiz bir şekilde gösterilmiştir. Aynı mekanda çekilen bir başka fotoğrafta ise net alan derinliği kullanılarak, ön planda bulunan Ağın Leblebisi görüntüsü net, arka planı netsiz olarak gösterilmiştir. Kullanılan 50 mm lens ve açık diyafram (f2,8) ile arka plandaki ışıkların bokeh etkisi oluşturması sağlanmıştır.

Çekimlerin tamamlanmasından sonra, iyi bir sonuç elde edilmesinin önemli aşamalarından biri de fotoğrafların dijital ortamda işlenmesidir. Bu konuda çeşitli dijital fotoğraf işleme yazılımları bulunmaktadır. Bu çalışmada Adobe Photoshop yazılımının deneme sürümü (trial) kullanılmıştır. Fotoğrafları, fotoğraf makinesinden çıktığı gibi kullanmak mümkündür. Fakat bu çalışmada fotoğraflara ışık, renk ve keskinlik gibi temel fotoğraf işleme uygulamaları uygulanmıştır. Yine fotoğrafların ölçülerinin belirlenmesi bu yazılım ile yapılmıştır. Fotoğrafların istenilen renk, ışık ve boyutlarının ayarlanmasından sonra montajlanması Adobe Premiere yazılımının deneme sürümü (trial) ile gerçekleştirilmiştir. Fotoğrafların montajlanması için de yine farklı yazılımların kullanılabileceğini vurgulamak gerekir.

Geçmişten günümüze yapılan time lapse çalışmalara baktığımızda, özellikle de günümüzde görüntüyle birlikte kullanılan müziğin de çalışmanın bütününe etkileyen önemli bir unsur olduğu söylenebilir. Bu çalışmada da montaj aşamasında fotoğraflarla birlikte müziğin de yer alması gerektiği düşünülmüştür. Çalışma içerik olarak Elazığ'ı yansıtacağından, yörenin önemli kültür unsurlarından biri olan Harput Musikisi ile desteklenmesinin, doğru bir yaklaşım olacağı öngörülmüştür. Tasarımlarda biçim ve içeriğin uyumu düşünüldüğünde, görüntüyü destekleyecek olan müziğin kullanımı önemlidir. Ayrıca, müziğin görüntülerle uyum sağlaması da tasarıma dikkat çektiren unsurlardandır. Bu çalışmada da müziğin görüntülerle uyum sağlaması konusuna özen gösterilmiştir. Örneğin, girişteki mum görüntüleri ekrandayken, arka planda çalan müzik, Çayda Çıra'dır. Hareketin hızlı aktığı şehir merkezindeki görüntüye, hızlı ritmin hakim olduğu Temirağa müziği eşlik etmektedir.

Son olarak time lapse çalışmaların, görsel anlamda etkili bir fotoğraf tekniği olduğunu ancak, time lapse çalışmalarda teknik detayların bilinmesinin tek başına yeterli olmayacağını belirtmek gerekir. Hazırlanan çalışmanın, görsel iletişim tasarımı bağlamında ele alınması ve tasarım ilkeleri doğrultusunda oluşturulması daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Yine çalışmanın başarılı olmasını sağlayacak önemli etkenlerden biri de fotoğraf sanatındaki kompozisyon unsurlarıdır. Fotoğrafta kompozisyon konuları ele alınarak, estetik kaygılarla, farklı bakış açıları üretilerek yapılan çalışmaların daha başarılı olabileceği söylenebilir.

## KAYNAKLAR

- Akbaş F., *Fotoğrafta Pratik Kompozisyon*, Say Yayınları, 1, İstanbul, 2007, s58. s140. s144. s166.
- Akbaş F., İkizer E., *Fotoğraf Teknik Okumaları*, Say Yayınları, 3, İstanbul, 2010, s139.
- Ambrose G., Harris P., *Grafik Tasarımın Temelleri*, Literatür Yayınları, İstanbul, 2012, s66.
- Arıkan A., *Grafik Tasarımda Görsel Algı*, Eğitim Akademi Yayınları, Konya, 2008, s21. s23.
- Arslan E., Ertürk A., *Genel ve Teknik İletişim*, Lisans Yayıncılık, 2, İstanbul, 2012, s12.
- Arslantaş Y., *Tarih Öncesi Dönemde Elazığ*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1, Ankara, 2013, s3.
- Atabek G., Atabek Ü., *Medya Metinlerini Çözümlemek*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2007, s69.
- Barthes R., *Göstergebilimsel Serüven*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1993, s40.
- Becer E., *İletişim ve Grafik Tasarım*, Dost Kitabevi Yayınları, 8, Ankara, 2011, s11.
- Benjamin W., *Fotoğrafın Kısa Tarihi*, Agora Kitaplığı, 1, İstanbul, 2012, s3.
- Boubat E., *Fotoğraf Sanatı*, İnkılap Yayınları, 4, İstanbul, 1996, s128.
- Buran A., Oğraş Ş., *Elazığ İli Ağızları*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Elazığ, 2003, s3.
- Çakmak Y., *Elazığ'dan Esintiler*, Çayda Çıra Yayınları, 1, Elazığ, 2011, s9, s23. S29, s32, s36.
- Derman İ., *Fotoğraf ve Gerçeklik*, Hayalbaz Kitap, 2, İstanbul, 2010, s29. s30. s34.
- Erkman-Akerson F., *Göstergebilime Giriş*, Multilingual, İstanbul, 2005, s15. s20.
- Ertan G., *Düünden Bugüne Fotoğraf*, Golden Medya, 1, İstanbul, 2006, s6. s24.
- Ertuğ T., *Fotoğraf Sanatı Üzerine*, Alter Yayıncılık, 2, Ankara, 2011, s41.
- Fiske J., *İletişim Çalışmalarına Giriş*, Ark, 1, Ankara, 1996, s15. s63.
- Freund G., *Fotoğraf ve Toplum*, Sel Yayıncılık, 2, İstanbul, 2008, s171.
- Günay V.D., Parsa A.F., *Görsel Göstergebilim İmgenin Anlamlandırılması*, Es Yayınları, 1, İstanbul, 2012, s58.
- Güngör N., *İletişim Kuramlar Yaklaşımlar*, Siyasal Kitabevi, 2011, s36-37.
- Hedgecoe J., *Her Yönüyle Fotoğraf Sanatı*, Remzi Kitabevi, 3, İstanbul, 1999, s187
- Hoşbakan A., *Dijital Fotoğrafçılık*, Graphis Matbaa, 1, İstanbul, 2006, s19.
- Hotan H., *Mimari Perspektif ve Gölge*, Yem Yayın, 3, İstanbul, 1999, s12.

- İkizer E., *Filmden Dijitale Fotoğraf*, Say Yayınları, 1, İstanbul, 2007, s134.
- Kalfagil S., *Fotoğrafın Yapısal Öğeleri ve Fotoğraf Sanatında Kompozisyon*, Fotoğrafevi Yayınları, 4, İstanbul, 2011, s22. s61. s68. s127.
- Kanburoğlu Ö., (A), *A'dan Z'ye Fotoğraf*, Say Yayınları, 4, İstanbul, 2013, s21. s187. s402.
- Kanburoğlu Ö., (B), *Haber Fotoğrafçılığı*, Say Yayınları, 1, İstanbul, 2013, s28. s29.
- Ketenci H.F., Bilgili C., *Görsel İletişim & Grafik Tasarımı*, 1, İstanbul, 2006, s256.
- Lazar J., *İletişim Bilimi*, Vadi Yayınları, Ankara, 2001, s78
- Modiano A., *Fotoğraf Tarihine Giriş*, Art Studio Yayıncılık, 1, İstanbul, 2007 s12. s26.
- Mutlu E., *İletişim Sözlüğü*, Ark Yayınevi, 6, Ankara, 2012, s16.
- Özel G., *Elazığ El Sanatları*, Elazığ Valiliği, Elazığ, 2008, s31.
- Özer E., Kaya H., Kazazoğlu N., ve Bircan Z., *Elazığ Halk Oyunları*, Elazığ Valiliği, Elazığ, 2004, s31, s67.
- Prakel D., *Yaratıcı Fotoğrafçılığın Temelleri*, Literatür, 1, İstanbul, 2011, s34.
- Teker U., *Grafik Tasarım ve Reklam*, Yorum Sanat Yayınevi, 1, İstanbul, 2009, s56.
- Tutar H., Yılmaz M.K., Erdönmez C., *Genel ve Teknik İletişim*, Nobel Yayın, 2, Ankara, 2004, s141.
- Uçar T.F., *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*, İnkılap Yayınları, 1, İstanbul, 2004, s19.
- Yaykın M., *Fotoğraf İdeolojisi "Algıda Gerçeğin Bozulumu"*, Kalkedon Yayıncılık, 1, İstanbul, 2009, s100.
- Yurdalan Ö., *Belgesel Fotoğraf ve Fotoröportaj*, Agora Kitaplığı, 4, İstanbul, 2012, s57. s59.
- Wegner G., *Time Lapse Shooting and Processing*, gwegner.de, 2014, s17.
- [www.elazig.gov.tr](http://www.elazig.gov.tr), 01.09.2014
- [www.elazig.bel.tr](http://www.elazig.bel.tr), 01.09.2014
- [www.palu.gov.tr](http://www.palu.gov.tr), 02.09.2014
- [www.e-tarih.org](http://www.e-tarih.org), 02.09.2014
- [www.elazigkulturturizm.gov.tr](http://www.elazigkulturturizm.gov.tr), 02.09.2014
- [www.dsi.gov.tr](http://www.dsi.gov.tr), 15.11.2014
- <http://blog.fotografium.com/timelapse-nedir-neden-yapilir/>, 25.09.2014
- <http://fotografya.fotografya.gen.tr/>, 20.11.2014
- <http://www.kursatkarabulut.com/dersler/terimler/timelapse.html>, 11.09.2014
- <http://timelapseturkiye.com/time-lapse/time-lapse-nasil-yapilir-html/>, 10.09.2014

<http://timelapseturkiye.com/genel/time-lapse-sure-kare-hesaplama-html/>, 10.09.2014

## **ÖZGEÇMİŞ**

### **Hacı Mehmet ACAR**

#### **Eğitim**

**2015** - Yüksek Lisans – Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı

**2004** - Lisans - Mersin Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü (Bölüm Birinciliği)

**2000** - Önlisans - Fırat Üniversitesi Teknik Bilimler MYO Grafik Programı

**1998** - Lise - Elazığ Lisesi

**1995** - Ortaokul - Elazığ Yüzüncü Yıl Ortaokulu

**1992** - İlkokul - Elazığ 60. Yıl İlkokulu

#### **Etkinlikler**

**2015** - Mersin Gazeteciler Cemiyeti tarafından düzenlenen “33 Kare mersin Gazeteciler Fotoğraf Sergisi” Jüri Üyeliği

**2014** - Mersin Üniversitesi Kadın Sorunlarını Araştırma ve Uygulama Merkezi (MERKAM) tarafından gerçekleştirilen “Yaşamın İçinden Kadın” konulu fotoğraf yarışmasında Jüri Üyeliği

**2013** - Mersin Üniversitesi Kadın Sorunlarını Araştırma ve Uygulama Merkezi (MERKAM) tarafından gerçekleştirilen “Yaşamın İçinden Kadın” konulu fotoğraf yarışmasında Jüri Üyeliği

**2012** - Mersin Üniversitesi Kadın Sorunlarını Araştırma ve Uygulama Merkezi (MERKAM) tarafından gerçekleştirilen “Yaşamın İçinden Kadın” konulu fotoğraf yarışmasında Jüri Üyeliği

**2012** - Mersin Fotoğraf Derneği Ayın Fotoğrafı Jüri Üyeliği

**2011** - Mersin Emniyet Müdürlüğü personeline “Bir Sanat Disiplini Olarak Fotoğraf” konulu fotoğraf eğitimi

**2009** - Adobe tarafından ADOBE PUBLISHING EXPERT Unvanı

**2008** - Mersin Fotoğraf Derneği Ayın Fotoğrafı Jüri Üyeliği

**2007** - Mersin Üniversitesi Mezunlar Derneği Kurucu Üyeliği

### **Yayımlar**

#### **Ulusal Hakemli Dergilerdeki Yayınlar/Article in the Nat. Referee Journals:**

**2014** - ACAR H. Mehmet, YAĞBASAN Mustafa “Minimalist Sanat Akımına Dayalı Olarak Yavuz Turgul Filmleri ve Afiş Önerileri” [Yavuz Turgul Movies And Poster Proposals Based On Minimalist Art Movement], Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:24, Sayı: 2, Sayfa: 205-220, Elazığ.

#### **Uluslararası Konferans ve Sempozyumlar/International Conferences and Symposiums:**

**2014** - KAVURAN Tamer, ACAR H. Mehmet, "Gazete Tasarımlarında Görsel Hiyerarşi (Akdeniz Gazetesi Örneği) [Visual Hierarchy at News Design (The Case of Akdeniz Newspaper)]", ‘Stratejik İletişim Yönetimi’ konulu 3. Uluslararası İletişim Sempozyumu’ 5-7 Haziran 2014, Bişkek/KIRGIZİSTAN.

### **Projeler**

**2014** - Mersin Üniversitesi'nin Toplumsal Düzeyinin Yaygınlaştırılması. (Sanal Tur Uygulaması)

### **Sergiler**

**2014** - “MERAM’IN USTALARI” adlı Karma Fotoğraf Sergisi (MFD), MERSİN

**2013** - Şehitkamil Belediyesi 1. Ulusal İpekyolu Gastrofoto Fotoğraf Yarışması Sergisi, GAZİANTEP

**2013** - “MERAM’IN USTALARI” adlı Karma Fotoğraf Sergisi (Meram Sanayi), MERSİN

**2012** - Mersin Fotoğraf Derneği Karma Fotoğraf Sergisi, MERSİN

**2011** - Mersin Üniversitesi Sürekli Eğitim Uyg. ve Arş. Mrk. Karma Fotoğraf Sergisi, MERSİN

**2008** - Mersin Akdeniz Lions Kulübü tarafından “Kanserli Çocuklar Yararına” düzenlenen Resim Sergisi, MERSİN

- 2008** - 45. Uluslar arası Troia Festivali Afiş Yarışması Sergisi, ÇANAKKALE
- 2007** - 21 Mart Dünya Ormancılık Günü Etkinlikleri Sergisi, ANKARA
- 2007** - Gördüklerim Adlı Kişisel Fotoğraf Sergisi, MERSİN
- 2006** - Mersin Konulu Suluboya Resim Sergisi, MERSİN
- 2005** - 33 Kare Mersin Genç Gazeteciler Fotoğraf Sergisi 2, MERSİN
- 2005** - DSİ Dünya Su Günü Etkinlikleri Sergisi, ANKARA
- 2004** - Savaşın Görsel Eleştirisi Konulu Kişisel Resimleme Sergisi, MERSİN
- 2004** - Mersin Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü Geleneksel Desen Yarışması Sergisi, MERSİN
- 2004** - Mimar Sinan Üniversitesi Dünya Grafik Haftası Etkinlikleri Sergisi, İSTANBUL
- 2003** - Mersin Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü Geleneksel Özgün Baskı Yarışması Sergisi, MERSİN
- 2003** - Uluslararası Silifke Kültür Haftası Karma Sergisi, MERSİN
- 2002** - Tarihi Mersin Evleri Konulu Baskıresim Sergisi, MERSİN
- 2001** - Uluslararası Silifke Kültür Haftası Karma Resim Sergisi, MERSİN
- 2000** - Fırat Üniversitesi Teknik Bilimler MYO Grafik Programı Mezuniyet Sergisi, ELAZIĞ
- 1999** - Fırat Üniversitesi Teknik Bilimler MYO Grafik Programı Temel Sanat Eğitimi Sergisi, ELAZIĞ